

Capcorral

la revista del Museu Comarcal de Cervera

Núm. 10 - ANY 2014

L'any 2014 ha tingut un protagonista quasi exclusiu: la Commemoració del Tricentenari 1714 – 2014. Un any ple de celebracions que s'han fonamentat, tal com se cita a la pàgina oficial oberta per a l'ocasió, en quatre objectius: commemorar, reimaginar, cohesionar i projectar.

La ciutat de Cervera, per la seva importància històrica, no podia quedar al marge d'aquesta programació i, ben al contrari, hi ha tingut un paper rellevant i principal. Així doncs, dins el programa de millora i posada en funcionament de la Ruta 1714 impulsada per la Generalitat de Catalunya i en la qual hi participen diferents municipis de tota Catalunya, Cervera pren un especial protagonisme gràcies a la construcció de la Universitat, un edifici que no només s'interpreta com una de les conseqüències més visibles de l'establiment del nou ordre borbònic sinó que és un dels monuments més emblemàtics i importants del barroc civil català.

La seva erecció, doncs, representà un canvi substancial per Cervera; una petita ciutat que va transformar-se urbanísticament, social i econòmica per tal d'adaptar-se a les noves necessitats i demandes d'aquesta institució.

El Museu Comarcal de Cervera, per encàrrec del comissionat del Tricentenari i de la mateixa Paeria de Cervera, va coordinar els actes commemoratius duts a terme a la ciutat i per a la ciutat. Tots ells van tenir, lògicament, l'edifici de la Universitat com el seu epicentre i les intervencions més importants que s'han dut a terme en l'àmbit patrimonial han estat:

A. MILLORA DEL MOBILIARI D'ÚS DEL PARANIMF. El Paranimf de la Universitat de Cervera és, sens dubte, l'espai privilegiat del recorregut turístic per l'edifici. Però a banda d'aquest protagonisme intrínsec s'ha convertit ja en les darreres dècades en escenari privilegiat de la intensa activitat musical de la ciutat. En aquests moments el Paranimf acull entre 30 i 40 espectacles musicals durant l'any i, per tant, cada cop és més necessària la seva adequació a aquest ús cultural de primer ordre: Curs internacional de Música, Festival de Pasqua, programa de concerts anuals del Conservatori, actuacions de jazz, etc. És per això que es va preveure la millora del mobiliari.

B. IL·LUMINACIÓ INTEGRAL. Amb un projecte que contempla tres nivells d'intervenció: il·luminació de tipus arquitectònic, aplicada a les escales d'accés del Paranimf, el vestíbul i les naus del Paranimf; il·luminació museogràfica del retaule i altres elements escultòrics, i il·luminació d'ús, amb una il·luminació específica a l'escenari i zona d'espectadors.

C. RESTAURACIÓ I CONSERVACIÓ. S'ha dut a terme treballs fonamentals de neteja i conservació preventiva del retaule del Paranimf, obra de l'escultor Jaume Padró

D. INTERVENCIÓ MUSEOGRÀFICA. El Paranimf, com a lloc emblema de tot el conjunt, ha acollit uns equipaments expositius que s'han d'entendre com a claus interpretatives per fer més comprensible la visita de l'edifici tant des del punt de vista arquitectònic com acadèmic i de vida universitària.

Carme Bergés Saura

Directora del Museu Comarcal de Cervera

• Edita Museu Comarcal de Cervera c. Major, 115 25200 Cervera
Tel. 973 533 917 a/e: revista@museudecervera.cat
www.museudecervera.cat

• Coordinació Carme Bergés Saura
• Correcció Servei Comarcal de Català de la Segarra
• Disseny i maquetació Anna Domenjó
• Fotografia Jordi Prat
• Imprimeix Minerva - Cervera
• Dip. Leg.: L-142-2006
• ISSN: 2339-6512
• ISSN (digital): 2339-6695
• Tiratge 300 exemplars

Amb el suport de:

l'expert

LA RECERCA APLICADA AL MUSEU I EL PAPER DE LES NOVES TECNOLOGIES

Immaculada Lorés Otzet

*Professora d'Història de l'Art Medieval i de Museologia
Universitat de Lleida – IRCVM (Universitat de Barcelona)*

Per la seva naturalesa, els museus estan intrínsecament compromesos amb el coneixement dels diversos aspectes del passat, sigui aquest més o menys llunyà. Des de perspectives i disciplines diferents, la recerca històrica és un procés acumulatiu de descobertes, reinterpretacions, noves dades, revisions d'hipòtesis, etc. Són processos sense solució de continuïtat, en els quals tant les noves descobertes com les petites aportacions permeten avançar en el coneixement i en una millor interpretació i valorització del patrimoni cultural. La rectificació d'aportacions d'autors anteriors, a vegades noms molt coneguts, lluny de ser una esmena esdevé un homenatge, atès que les recerques actuals no haurien estat possibles sense les aportacions anteriors. Tant important com la valoració crítica de la informació disponible ho és el reconeixement de la feina feta, tot essent conscients de les condicions en què en cada moment s'han anat realitzant els treballs, de quins materials i mitjans es disposava i d'on es partia.

Gairebé ningú discuteix que la recerca és un dels pilars bàsics de l'activitat dels museus i dels ens que gestionen el patrimoni. La conservació i l'exposició de les col·leccions o les decisions sobre noves adquisicions i ingressos demanen coneixements actualitzats de les peces i dels seus contextos. Així mateix, moltes de les activitats organitzades pel museu impliquen la creació de continguts, els quals han d'estar

adequadament posats al dia. La renovació de les exposicions permanents hauria de respondre, entre altres objectius, a la renovació d'uns continguts, l'obsolescència dels quals és un símptoma molt positiu de dinamisme, no només del mateix museu sinó també de la recerca generada a l'entorn de les col·leccions. L'actualització del coneixement ha de figurar entre les prioritats; altrament, un dels pilars sobre els quals es bastirà l'activitat del museu serà fràgil i això condicionarà la qualitat i consistència del producte final. Per tant, la recerca i la generació de coneixement és sense cap mena de dubte una de les bases de la modernització del museu.

En la realitat, les restriccions pressupostàries, l'activitat del dia a dia, les plantilles limitades condicionen, a vegades de manera decisiva, la planificació dels museus i la posada en marxa de línies d'actuació a mig i llarg termini en les quals la recerca hi estigui integrada. Per això la col·laboració i el treball en xarxa han esdevingut estratègies fonamentals per tal que amb petites aportacions es multipliquin els resultats. En la recerca, aquesta via és del tot indispensable, no només pels avantatges de mancomunar esforços, sinó perquè la necessària especialització fa inviable un altre enfocament. Cal destacar, en primer lloc, la col·laboració entre museus, que en alguns casos ja s'ha institucionalitzat en xarxes temàtiques, les quals han permès, fins i tot en aquests anys de crisi econòmica, abordar

projectes i obtenir resultats. En segon lloc, els museus també s'han de nodrir dels resultats de la recerca acadèmica, la que es du a terme sobretot en l'àmbit de la universitat. Tot i que els objectius i els ritmes d'ambdues institucions són diferents, els investigadors acadèmics han d'adaptar-se a les demandes del museu, sobretot al caràcter aplicat d'una recerca, la finalitat de la qual ja no és la recerca en si mateixa.

Les presentacions museogràfiques i en general la difusió del patrimoni s'han beneficiat en aquests últims anys de les enormes possibilitats que ofereixen les noves tecnologies. Les eines digitals permeten des dels elements més senzills amb informació auditiva i/o gràfica complementària, fins a les escenografies virtuals més sofisticades. El visitant pot triar una llengua i sovint pot decidir fins on vol arribar en la recepció de continguts, perquè canvia de menú o perquè canvia canvia d'àmbit. Cal no oblidar, a més, que la visita al museu acostuma a començar molt abans de la seva arribada al punt de recepció o continua després de la seva marxa, a través de la pàgina web, amb totes les possibilitats que ofereixen les visites virtuals i la informació permanent de les novetats a través de les xarxes socials.

L'aplicació de les noves tecnologies al museu té, per tant, unes possibilitats inqüestionables i sobre les que ens estendrem perquè hi ha moltes coses es-

crites. En som fermes defensors, però tanmateix creiem que és important plantejar algunes reflexions sobre aquesta qüestió. La rapidesa amb què avancen i canvien les tecnologies digitals, alhora que amplien les seves possibilitats, potser també produeixen desajustaments en la seva aplicació. Les noves tecnologies poden convertir-se en un parany, el parany de la pretesa modernitat. Cal no perdre de vista que les eines digitals són un mitjà i no un fi en si mateix, i com a tal mitjà és convenient decidir quin és el format, quina és l'aplicació més adient als continguts i als objectius que es pretenen i, sobretot, calibrar-ne la seva proporcionalitat.

Abordem primer la qüestió de la proporcionalitat, que entenem que té a veure tant amb el dimensionat del recurs com amb aspectes pressupostaris. En efecte, el recurs ha de ser adequat als continguts sense desequilibrar el conjunt del projecte, ha de funcionar amb naturalitat sense destacar excessivament, no ha de condicionar pressupostàriament el projecte i, sobretot, ha de ser sostenible. Això implica que el seu manteniment sigui assumible, així com ser conscients de la ràpida obsolescència dels recursos tecnològics i, per tant, la necessària previsió de renovacions a mig termini.

En segon lloc i sobre el paper, l'adequació d'un recurs tecnològic als objectius sembla una obvietat, però en la realitat concreta no és tan evident.

Molts d'aquests recursos tenen a veure amb la presentació de continguts, la comunicació dels quals amb eines digitals pot enriquir-los, fer-los més clars, guanyar llegibilitat tot reduint textos, etc. Aquest recurs tecnològic demana, però, construir un discurs diferent perquè el llenguatge és diferent. I aquí és on cal recordar que precisament el més important de l'exposició permanent o temporal i de les activitats diverses que el museu organitza és el discurs, els continguts, el que el museu explica al visitant. I aquests continguts i el discurs en el qual es troben immersos poden ser tan caducs o tan moderns, tan avorrits o tan amens amb eines digitals o sense. El recurs tecnològic pot disfressar de modernitat un discurs carrincló i uns continguts que no estan posats al dia. És l'actualització del coneixement, a través de la recerca, el que ofereix eines fiables per a la renovació dels continguts, per a la construcció d'un discurs modernitzat, que permet triar suports i formats diferents que ajudin en la seva presentació.

La recerca aplicada en tant que font principal de generació de coneixement, segueix essent, doncs, un dels principals potencials de modernització del museu, que cal canalitzar amb la construcció de discursos atractius i actualitzats per als visitants d'avui i a través d'eines i suports també adients, entre les quals es troben els recursos digitals, que han de considerar-se un mitjà, amb totes les seves possibilitats.

notícies del museu

El Museu estrena curtmetratge i amplia la seva oferta expositiva

El Museu Comarcal de Cervera va participar activament en els actes de commemoració del Tricentenari amb un programa ambiciós que va traduir-se en la creació del que ha de ser el primer àmbit de l'exposició de referència: Cervera 1700, i en l'ampliació de l'oferta museística amb la nova exposició *Universio*, a la Universitat de Cervera.

La primera acció aborda, de forma sintètica, el paper de la ciutat de Cervera en el context de la Guerra de Successió i el posterior triomf de Felip V, la construcció de la Universitat i la seva trajectòria fins al seu tancament en ple segle XIX. Aquest àmbit expositiu, titulat Cervera 1700, té com a peça fonamental el curtmetratge **Camí ral**, una producció "made in la Segarra", d'altíssima qualitat tècnica, històrica i artística. A partir d'un documental de ficció, *Camí ral* ens permet entendre el complex moment històric que va viure Catalunya i, de forma especial, la Cervera del segle XVIII, amb la construcció de la que va convertir-se en única Universitat catalana.

La segona acció, l'exposició *Universio*, s'ha ubicat als peus del Paraninfo de la Universitat i pretén ser complement de l'àmbit Cervera 1700. Aquesta mostra, ha tret a la llum la interessant i poc coneguda col·lecció d'objectes procedents de la Universitat

vuitcentista que conserva el Museu Comarcal de Cervera i té per objectiu il·lustrar la vida universitària d'aquell moment, els estudis que s'impartien, els rituals de comportament, així com el fet constructiu i les festivitats pròpies.

Ambdues exposicions tenen un caràcter permanent i volen ajudar a entendre millor la presència d'un edifici que no només domina la fisonomia urbana de la ciutat sinó que també explica molt de la seva trajectòria social, política i econòmica.

trajectòria

Exposicions de referència

- **Cervera 1700**
Museu Comarcal de Cervera.

El 28 de març inauguràvem l'àmbit introductori que situa l'espectador dins els context històric de la Cervera de 1700. A partir d'aquests objectes seleccionats i d'un recorregut cronològic pels fets més destacats coneixem quin paper va jugar Cervera durant el conflicte bèl·lic i les conseqüències que va comportar per a la ciutat la promulgació del Decret d'Erecció del qual serà l'única Universitat catalana d'aquest moment.

L'exposició es completa amb un curtmetratge *Camí ral*, situat el 1825, una petita història del perquè i com la ciutat de Cervera va acollir la construcció de la Universitat a través dels ulls d'un viatger anglès que "interroga"

diferents personatges cerverins: la rebuda del marquès de Capmany a la Paeria, l'hostatge a casa de l'amic Josep Vega, el passeig amb el canceller Dou per la Universitat o l'estada distesa a la taverna de la Nasa Tabaco...

Indicadors de l'activitat: 3.554 visites

● **Universio**

Exposició permanent al Paraninf de la Universitat de Cervera.

El fet més rellevant del segle XVIII cerverí va ser, sens dubte, l'establiment de la Universitat de Cervera. La construcció del majestuós edifici, enclavat entre un urbanisme atípic per les seves dimensions, va suposar un trastorn per a la monòtona i intranscendent vida local.

En aquest context va irrompre el bullici estudiantil, els comerços van vendre més, l'escassa economia domèstica es va veure beneficiada amb uns ingressos addicionals amb l'hostatge d'universitaris, etc.

L'exposició mostra les riques col·leccions d'objectes procedents de la Universitat que ens aproparan a la vida universitària i el funcionament acadèmic de la institució: des de la indumentària de catedràtics i estudiants, a la "litúrgia" pròpia de les festes universitàries, el calendari lectiu i les titulacions que impartien,... Tot presidit per la imatge monumental de la Immaculada, patrona de la Universitat, que corona el retaule barroc del Paraninf.

Indicadors de l'activitat: 7.948 visites (dades del 28 de març a final de 2014)

D Exposicions temporals

● **93 Marc Márquez. Espai expositiu**

Exposició de llarga durada

Museu Comarcal de Cervera. Exposició de producció pròpia

L'exposició que va inaugurar-se el maig de 2012 i durant aquest temps en què la mostra encara estarà oberta s'han actualitzat els continguts amb l'exposició dels trofeus guanyats durant el campionat de l'any passat i amb la moto amb la qual es va proclamar campió de Moto GP.

Indicadors de l'activitat: 5.127 visites

● **Catalunya i la Guerra de Successió**

Del 31 d'octubre de 2013 al 5 de gener de 2014

Museu Comarcal de Cervera. Exposició produïda pel Museu d'Història de Catalunya

Dins el marc commemoratiu del tercer centenari de la Guerra de Successió que se celebrà l'any 2014, el Comissionat del Tricentenari i el Museu d'Història de Catalunya van presentar la versió itinerant de l'exposició Catalunya i la Guerra de Successió, presentada a Barcelona l'any 2007, amb l'objectiu de commemorar aquest esdeveniment, que ha tingut especial repercussió en la configuració de la memòria col·lectiva del nostre país.

L'acte va comptar amb la participació del Sr. Agustí Alcoberro, director del Museu d'Història de Catalunya.

Indicadors de l'activitat: 693 visites

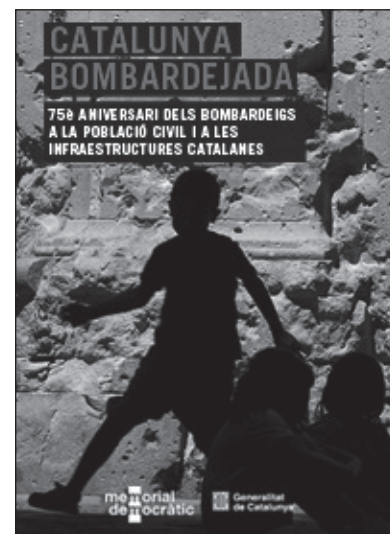

● Catalunya bombardejada

*Del 3 de desembre de 2013 al 5 de gener de 2014
Museu Comarcal de Cervera. Exposició produïda per
Memorial Democràtic*

L'exposició "Catalunya bombardejada" és la mostra amb la qual el Memorial Democràtic commemora els 75 anys dels bombardeigs sobre la població i infraestructures catalanes durant la Guerra civil. La mostra proposava dos espais expositius diferenciats. El primer, "Catalunya bombardejada", abordava els bombardejos sobre tot Catalunya, amb especial atenció a les ciutats referents de la massacre, com són Barcelona, Lleida, Granollers, Tarragona, Reus i Figueres. El segon espai, "Bombardejos a les centrals hidroelèctriques", estava dedicat a un episodi poc conegut però de gran transcendència: els bombardejos sobre les centrals hidroelèctriques amb l'objectiu de paralitzar la indústria catalana.

Indicadors de l'activitat: 462 visites

● Pau Casals i l'exili

*De l'11 d'abril a l'11 de maig de 2014
Museu Comarcal de Cervera. Exposició produïda pel Museu Pau Casals*

Dins el marc del Festival de Pasqua, el Museu Comarcal de Cervera va acollir aquesta mostra sobre Pau Casals. La seva figura és un referent cultural de primer ordre, atès l'impacte del seu ressò internacional, la qualitat de la seva música i la constància de la seva posició en defensa de la identitat catalana, la democràcia, la justícia i la pau. D'aquesta manera, l'exposició, de caràcter itinerant, vol donar a conèixer Pau Casals com a exemple de gran figura a l'exili, i mostra el seu vessant d'exiliat actiu i el seu compromís amb la causa de la llibertat i la democràcia.

A través de nombrosos documents, es va fer un recorregut pel període de l'exili de Pau Casals (1939-1973), des de l'esclat de la Guerra Civil fins al retorn de les seves despulles, el 1979.

Indicadors de l'activitat: 472 visites

● Color de conte. Il·lustradora Anna Terricabras

*De l'11 d'abril a l'11 de maig de 2014
Museu Comarcal de Cervera. Exposició de producció pròpia*

Un any més, l'associació Amics del Conte va preparar una nova edició de la jornada Un dia de conte i novament, el Museu Comarcal de Cervera es van sumar a aquesta iniciativa amb el muntatge d'una exposició de la il·lustradora Anna Terricabras, col·laboradora habitual del Dia del conte de passades edicions.

Indicadors de l'activitat: 472 visites

● Celebració de l'Any Mora. Exposició Art, natura i arquitectura

*Del 16 de maig al 13 de juliol de 2014
Museu Comarcal de Cervera. Exposició produïda per la comissió Any Mora*

Dins els actes de celebració de l'Any Mora, el Museu de Cervera i La Cerverina d'art van acollir l'exposició d'una trentena d'artistes que han aportat la seva creativitat en aquest sentit tribut col·lectiu al desaparegut arquitecte i activista cultural Josep Mora.

Indicadors de l'activitat: 760 visites

● Passió Històrica de Catalunya. Teatre, sentiments i tradició

Del 30 de juliol al 14 de setembre de 2014

Museu Comarcal de Cervera. Exposició produïda per la Passió de Cervera

Aquesta exposició va sorgir amb la idea de commemorar les 75 temporades contínues de les representacions del text *Crist. Misteri de Passió* escrit pels poetes locals Emili Rabell i Josep M. Sarrate i amb música del mestre cerverí Jesús Quintana.

La seva finalitat no era mostrar un recorregut diacrònic, a través de les diferents temporades de la Passió reconeguda com a més antiga de Catalunya, sinó ensenyar-la realment, a partir de tres conceptes clau que la caracteritzen: teatre, sentiments i tradició.

Indicadors de l'activitat: 537 visites

● Català Roca. Retrats

Del 19 de setembre al 2 de novembre de 2014

Museu Comarcal de Cervera. Exposició produïda per la Xarxa de Museus de les Terres de Lleida i Aran

Aquesta exposició es presenta com una lectura prospectiva d'una de les seves facetes com a fotògraf: la fotografia de retrat, un gènere que Català-Roca va conrear des dels inicis de la seva trajectòria, i especialment durant els anys en què va col·laborar amb el setmanari *Revista* (1952-1954), activitat que li va permetre conèixer i fotografiar grans personatges del seu temps. Conformen la mostra trenta-cinc retrats seleccionats per a l'ocasió procedents del seu fons d'arxiu, que actualment custodia l'Arxiu Fotogràfic del Col·legi d'Arquitectes de Catalunya. Una tria que no només ens permet fer visibles obres inèdites i els aspectes més innovadors de la seva personal interpretació d'un dels gèneres més significatius de la història de la fotografia, sinó també retrobar-nos amb els mons en els quals Català-Roca es va moure i fotografiar: d'una banda, el dels grans noms de l'art i la cultura del moment, i, de l'altra, l'univers popular, el de la vida quotidiana dels carrers de les grans ciutats i dels petits pobles rurals de l'Espanya de postguerra que va saber retratar com ningú.

Indicadors de l'activitat: 566 visites

● Res no és mesquí. Josep Guinovart i els poetes

Del 19 de desembre de 2014 al 1 de març de 2015

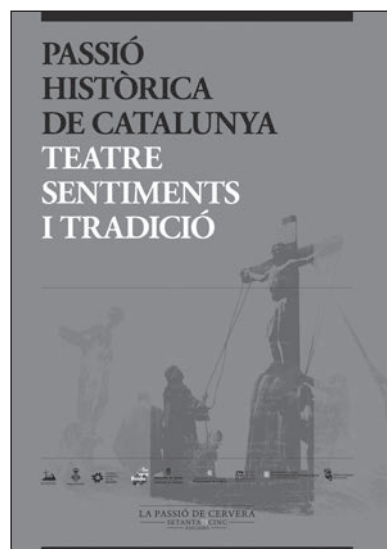
Museu Comarcal de Cervera. Exposició produïda pel Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya

Comissariada per Manuel Guerrero, i amb el títol d'un dels poemes més coneguts de Joan Salvat-Papasseit, l'exposició reuneix un conjunt d'obres que són testimoni del protagonisme de l'art poètica en la trajectòria plàstica de Josep Guinovart.

L'autor, que va estar vinculat a *Dau al Set* en la dècada dels anys 40 i 50, va descobrir la força del gènere amb la lectura de poemaris de Federico García Lorca, que li va fer adonar de les potencialitats del llenguatge poètic per a la creació plàstica.

Les creacions que conformen l'exposició procedeixen de la col·lecció de la Fundació Privada Espai Guinovart, d'Agramunt, i del Centre d'Obra Gràfica Josep Guinovart, de Barcelona.

Indicadors de l'activitat: 91 visites (dades del 19 al 31 de desembre de 2014)

Publicacions pròpies

● Capcorral. La revista del Museu Comarcal de Cervera, núm. 9

Edició de la revista anual Capcorral, on es mostren totes les activitats que el Museu ha dut a terme durant el 2013, així com l'oferta expositiva i didàctica. La revista també mostra els serveis que ofereix i les funcions que aconsegueix el museu i que sovint queden fora del coneixement del gran públic: convenis i col·laboracions amb altres entitats, estudis i projectes de recerca, inventari i restauració de les col·leccions, etc.

Jornades i congressos

● 5es Jornades de Museologia a les Terres de Lleida Museus i finançament cultural

Cervera, 13 i 14 de març de 2014.

Xarxa de Museus de les Terres de Lleida i Aran i Museu de Cervera
i Institut d'Estudis Ilerdencs de la Diputació de Lleida

Els darrers temps, amb la crisi com a escenari de fons, ens han fet repensar estratègies de funcionament per als nostres museus, però, també, estratègies financeres que han d'obrir nous marcs de col·laboració. Durant dos dies, diferents especialistes en la matèria van intentar aproximar voluntats, visions i resultats en la recerca de finançament per a les nostres institucions museístiques, explicaran diverses experiències de patrocini tant des de la perspectiva del mecenes com dels museus, i analitzaran la creació de productes i noves propostes dels museus per a la millora de la seva sostenibilitat i dels serveis que ofereixen.

Un any més, aquestes jornades de museologia, obertes a tothom, van pretendre convertir-se en un punt de trobada dels professionals del món del patrimoni cultural de les terres lleidatanes. Millorar la formació tècnica, donant visibilitat i dotant amb noves eines de gestió els museus i equipaments patrimonials del territori són els tres principals objectius que es persegueix amb la organització d'aquestes jornades anuals.

● Simposi. Eclecticisme, l'avantsala del modernisme: espais i mobiliari

9, 10 i 11 de maig de 2014. Associació Estudi del Moble de Barcelona

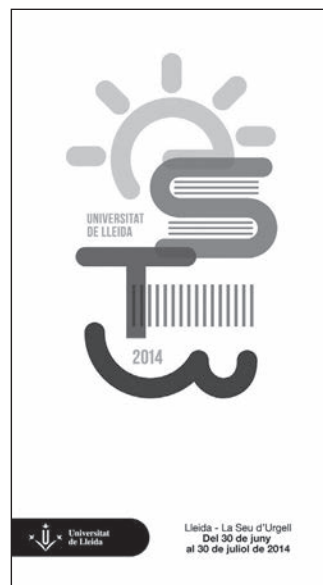
El Museu Comarcal de Cervera va participar en el Simposi organitzat per l'associació Estudi del Moble de Barcelona, amb la presentació de la maqueta del catàleg de la Casa Museu Duran i Sanpere i, alhora, va coordinar les visites a la Casa Solsona i la Casa Museu Duran i Sanpere a Cervera.

Indicadors de l'activitat: 35 assistents

● III curs de la Universitat d'estiu

Del 4 al 6 de juliol de 2014. Universitat de Lleida i Xarxa de Museus de les terres de Lleida i Aran.

La UdL i la Xarxa de Museus de les Terres de Lleida i Aran continua la col·laboració encetada el 2012 per tal de posar a l'abast un àmbit de treball específic entre els professionals dels museus, de la universitat i del patrimoni relacionat amb els museus de territori i societat, en l'àmbit català, espanyol.

● IV Mostra Internacional de Cinema Etnogràfic a Catalunya

16, 17 i 18 de juliol de 2014.

El Museu de Cervera va participar per primera vegada en la IV Mostra Internacional de Cinema Etnogràfic i es va convertir en una de les seus amb què compta aquesta iniciativa.

Per quart any consecutiu, l'Observatori del Patrimoni Etnològic i Immaterial, en col·laboració amb la Filmoteca de Catalunya, va organitzar aquesta mostra multiseu que combina filmacions amateurs antigues amb documentals i pel·lícules de ficció, tot sota el denominador comú de ser, d'una manera o altra, testimonis de formes de vida que es donen en la nostra societat.

En l'edició que va tindre lloc a Cervera, el Museu es va convertir en sala on es van projectar documentals com "La terra de l'estrany" del certerí Xavier Marrades, la pel·lícula "Catalunya über alles!" del segarrenc Ramon Tèrmons, que forma part del cicle Cinema a la fresca (CMC) i, per últim, el documental "Basant" d'Andrés Antebi.

A més a més dels passis d'aquests documentals, el Museu de Cervera va col·laborar estretament amb un Festival consolidat al nostre territori com és Lo Cercacurts, amb la projecció dels guanyadors i finalistes de l'edició d'enguany.

Per completar el programa, es va oferir una degustació de vins del celler Comalats, a càrrec d'Eva Bonet, al saló de la Casa Museu i una sessió de conta contes "Històries del tros", a càrrec de Carles Alcoy, al celler del Museu.

Podeu consultar el programa complet a: <http://www.museudecervera.cat/?p=499>

Indicadors de l'activitat: 157 assistents

● Jornada La Casa Massot-Dalmases de Cervera.

Passat, present i futur

Setmana cultural. ISAGOGE

20 de setembre de 2014. Casa Massot- Dalmases

Dins dels actes de la Isagoge, la Fundació Dalmases i el Museu Comarcal de Cervera van organitzar la Jornada La Casa Massot-Dalmases de Cervera. Passat, present i futur.

Indicadors de l'activitat: 106 assistents

● Jornada Cultura Viva. Jornada de presentació de la recerca etnològica a les comarques de Lleida i del Pirineu

24 d'octubre de 2014. Ecomuseu de les Valls d'Àneu, Museu

Comarcal de l'Urgell-Tàrraga, Museu Comarcal de Cervera.

La jornada es va emmarcar dins un programa conjunt d'abast nacional, coordinat des de l'Observatori per a la Recerca Etnològica de Catalunya, que té per objectiu la presentació de les recerques de caràcter etnològic fetes des del territori. La sessió de les terres de Lleida, s'organitza anualment de forma conjunta entre l'Ecomuseu de les Valls d'Àneu, el Museu Comarcal de l'Urgell i el Museu Comarcal de Cervera.

Indicadors de l'activitat: 20 assistents

● 9a Jornada Reviure el patrimoni. El museu com a espectacle

15 de desembre de 2014. Museu Comarcal de Cervera

El Museu Comarcal de Cervera celebra anualment la jornada tècnica Reviure el patrimoni que, en les seves diferents edicions, aborda aspectes sobre la restauració, conservació i gestió del patrimoni. Enguany, es celebrarà la IX edició sota el títol *El museu com a espectacle*.

La novena edició de la jornada Reviure el patrimoni va arribar amb el que pretenia ser un títol provocador, *El museu com a espectacle*, que havia de comportar debat sobre el paper dels museus i la seva adaptabilitat als nous públics i a les noves demandes.

Indicadors de l'activitat: 32 assistents

● Altres activitats

● Coordinació dels actes del Tricentenari a la ciutat de Cervera

Direcció de les obres de millora del Paranimf de la Universitat de Cervera:

- Restauració del retaule
- Nova il·luminació: accessos Universitat, il·luminació arquitectònica del Paranimf, il·luminació museogràfica del retaule del Paranimf i il·luminació de l'escenari.
- Millora dels mobiliari: entarimat, cadiratges, escenari, ...
- Intervenció museogràfica al Paranimf. Exposició Universio

● Inauguració de la Ruta 1714 a Catalunya

27 de març de 2014. Paranimf de la Universitat de Cervera

La Universitat de Cervera va acollir la presentació de la Ruta 1714 amb la representació dels 50 municipis catalans que en formen part. La Ruta 1714 és un dels productes estrella que conformen els actes del Tricentenari i neix amb la voluntat de consolidar-se dins el circuit turístic i cultural català amb una clara aposta per la valorització patrimonial i la recuperació de la memòria històrica.

L'acte de presentació oficial de la ruta va comptar amb l'assistència del Conseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya, el Sr. Ferran Mascarell, i va anar dirigida de forma especial als mitjans de comunicació i als agents implicats en la creació i desenvolupament d'aquest nou itinerari.

Indicadors de l'activitat: 87 assistents

● Concerts de proximitat dins el IV Festival de Pasqua

18 d'abril de 2014. Saló de la Casa Museu Duran i Sanpere

En el marc dels actes de celebració del Festival de Pasqua de Cervera, el Museu Comarcal de Cervera va ser la seu del col·loqui "El cas Francesc Valls: una discussió tècnica o una repressió política?", seguit del concert de proximitat a càrrec de Sergi Casademunt.

Indicadors de l'activitat: 120 assistents

● Dia Internacional dels Museus

17 de maig de 2014

Visita guiada a les exposicions Cervera 1700 (Museu Comarcal de Cervera) i **Universio** (Paranimf de la Universitat de Cervera), a càrrec de Carme Bergés, directora del Museu.

LA NIT DELS MUSEU

Espectacle Visions

17 i 18 de maig de 2014. Casa Museu Duran i Sanpere, Carrer Major i Casa Dalmases

Un any més el Museu Comarcal de Cervera va celebrar el Dia Internacional dels Museus, amb una proposta que ens ve de la mà del Conservatori Professional de Música de Cervera.

"Visions" va ser el treball de final de curs dels alumnes de l'assignatura d'escena lírica del Conservatori de Música de Cervera. L'espectacle proposava un recorregut per tres espais, la casa Museu Duran i Sanpere, el Carrer Major i la casa Dalmases.

Indicadors de l'activitat: 196 assistents

● Concert dins la Càtedra Cervera Emili Pujol. XXXIV Festival Internacional de Música de Cervera

23 i 26 de juliol de 2014. Saló de la Casa Museu Duran i Sanpere

El Museu Comarcal de Cervera va col·laborar amb la Càtedra Cervera Emili Pujol. XXXIV Festival Internacional de Música de Cervera amb un concert de guitarra, a càrrec de Carles Trepà i de Guillem López – Quer, els quals van interpretar obres de F. Sor, M. Ohana, R. Sainz de la Maza, F. Tàrraga, E. Granados, I. Albéniz i Emili Pujol, i amb una audició de guitarra dels alumnes que han participat en el XXXIV Curs Internacional de Música de Cervera.

Indicadors de l'activitat: 92 assistents

● Presentació del llibre Documents notariais de la Segarra i l'Urgell relacionats amb la Guerra de Successió 1705-1714, del Dr. Josep M. Llobet i Portella

4 de setembre de 2014. Museu Comarcal de Cervera
Organitza: Grup de Recerques de les Terres de Ponent i Museu Comarcal de Cervera

Indicadors de l'activitat: 62 assistents

● Projectió de la pel·lícula Camí Ral i el seu making off

23 de setembre de 2014

En ocasió de l'estrena de la pel·lícula Camí ral, es proposa un nou passi del film acompanyats per Pep Oriol, director i Pere Verdés, guionista, amb Carme Bergés com a moderadora i responsable de la producció.

Indicadors de l'activitat: 103 assistents

● Jornades Europees de Patrimoni

Sant Antoni vs Universitat

27 de setembre de 2014. Sant Antoni de Cervera

Un any més el Museu Comarcal de Cervera va participar en aquesta celebració internacional que posa en valor el patrimoni de casa nostra. En aquesta ocasió, es va dur a terme una visita guiada a l'església de Sant Antoni de Cervera, a càrrec de Carme Bergés, directora del Museu de Cervera i de l'arqueòleg Joan Ramon Rodríguez.

Indicadors de l'activitat: 85 assistents

● Conferències al Museu: "Amb ulls de dona"

Museu Comarcal de Cervera

Dijous 6 de novembre: L'hostatge dels universitaris. Una economia domèstica, a càrrec de Montse Pérez, historiadora

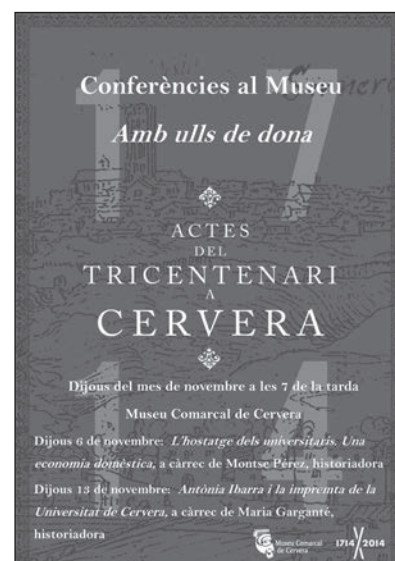
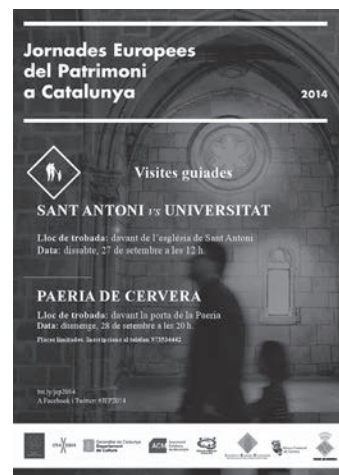
Dijous 13 de novembre: Antònia Ibarra i la impremta de la Universitat de Cervera, a càrrec de Maria Garganté, historiadora

Indicadors de l'activitat: 90 assistents

● Concert de l'arpista Berta Puigdemasa.

15 de novembre de 2014. Saló de la Casa Museu Duran i Sanpere

Presentació del disc *Les yeux fermés* (els ulls clucs), de Berta Puigdemasa.

Col·laboracions

- Conveni per a la cessió de les trapes i les timbales per formar part del seguici:
 - Trapes: Completes del Santíssim Misteri (5 de febrer)
 - Timbales: Seguici de diumenge de Corpus (10 de juny) i diumenge de la Festa Major del Sant Crist -anada a ofici i seguici- (23 de setembre)
 - Coordinació i seguiment de la intervenció arqueològica al pou de sant Miquel de la plaça Universitat de Cervera.
 - Cessió del cap de l'Àguila per al "Exposició Itinerant de la Patum de Berga" del 30 de maig al 27 de juny de 2014

conèixer les col·leccions

Bernat Amorós: vida i obra

Joan Yeguas i Gassó. Museu Nacional d'Art de Catalunya

Biografia i trajectòria de l'artista

Bernat Amorós fou un pintor i daurador català de la segona meitat del segle XVII, documentat entre els anys 1653 i 1690.¹ El 23 de gener de 1653 s'efectuava una subhasta pública dels béns d'Antoni Ferrer, prevere beneficiat de la seu de Barcelona, on Amorós va comprar tres llenços grans de sants (un sant Jeroni, un sant Onofre i un sant Antoni de Pàdua) per 49 lliures.² El 23

Fig. 1- Bernat Amorós, rostre de la Immaculada Concepció (1687), Museu Comarcal de Cervera.

d'agost de 1655 es bateja un fill seu i de la seva muller Mariàngela, amb el nom d'Agustí.³ El 15 de maig de 1657 reclamava el pagament d'un albarà signat pels pintors Simó Fonat i Joan Gerardo per alguna despesa o feina no especificada.⁴ El 15 de maig de 1663 s'estableix a Barcelona, en una casa del carrer Botella (prop de la plaça del Pedró al barri del

Raval), a tocar de l'antic convent de Les Jerònimes, gràcies a la confraria dels freners de Barcelona.⁵

A partir de l'11 de gener de 1666 va tenir obert un plet en contra per part de Maria Dens, muller de Bartomeu Dens (podria ser un coure), que li reclamava el pagament de tres figures: un Ecce Homo, un Salvador i una santa Maria; en canvi, Amorós reclamava el pagament de tres imatges de relleu i emmarcades que havia policromat (Jesús i Maria), imatges que no es volien acceptar, ja que el que s'havia demanat a Amorós eren imatges pintades sobre tela i no pas de relleu.⁶

El 21 de gener de 1666 Amorós, en nom dels agremiats pintors

Fig. 2- Bernat Amorós, rostre de Maria (detall de l'Adoració dels Pastors, 1685-1690), Residència Maria Janer de Cervera.

de Barcelona que havien votat a favor de la fusió amb els dauradors, signava un protocol on refermava una posició de relaxament en allò relatiu a la segregació dels dos sectors (pintors i dauradors); el mateix dia, signa un document on el pintor Joan Arnau nomenava Amorós com a procurador seu.⁷ El 7 maig de 1669 va contractar, juntament amb Joan Garau i Josep Cabanyes, la segona decoració a la nau de l'església del monestir de Montserrat (daurar i fer fullatges a diferents elements arquitectònics de l'interior del temple, com arcs,

1. Vegeu: Joan YEGUAS, "Notes de pintura a la Segarra calafina: Bernat Amorós (1679) i Mateu Fernández (1684)", Miscellania Aqualatensia, núm. 15, 2013, p. 89-98.

També agraeixo al Dr. Santi Torras i Tílló, per diferents notícies documentals que m'ha facilitat.

2. Santi TORRAS TILLÓ, Pintura catalana del Barroc. L'auge col·leccionista i l'ofici de pintor al segle XVII, Bellaterra - Barcelona - Girona - Lleida - Tarragona, 2012, p. 315.

3. ACB (Arxiu Capitular de Barcelona), Baptismes, 1649-1658, f. 129. Vegeu a l'AHCB (des d'ara Arxiu Històric de la Ciutat de Barcelona): Notes Històriques de Josep Mas, Ms.B-251, p.147 v.

4. AHCB, Arxiu del Veguer, Esborranys, XXXII-26/2, s.f. Agraeixo la notícia al Dr. Santi Torras i Tílló.

5. Josep MAS DOMÉNECH, "Notes sobre antics pintors a Catalunya", Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona, Barcelona, núm. VI, 1911-1912, p. 432.

6. AHCB, Arxiu del Veguer, Esborranys, XXXII-28, s.f. Agraeixo la notícia al Dr. Santi Torras i Tílló.

7. S. TORRAS TILLÓ, Pintura catalana del Barroc... (Op. Cit.), p. 419-420. Vegeu també: Santiago ALCOLEA GIL, "La pintura en Barcelona durante el siglo XVIII", Anales y Boletín de los Museos de Arte de Barcelona, XIV-XV, 1959-1962, vol. XV, p. 18

Fig.3- Bernat Amorós, Crist nen (detall de la Immaculada Concepció, 1687), Museu Comarcal de Cervera.

Fig.4- Bernat Amorós, Infant Jesús (detall de l'Epifania, 1685-1690), Residència Maria Janer de Cervera.

Fig.5- Bernat Amorós, Anunciació (1680-1685), Museu Comarcal de Cervera.

voltes de la nau, voltes de les capelles, vidrieres, cimbori, pilars, columnes, reixes, balustres, portes, etc.), per l'import de 1.300 doblons d'or i en el termini de 14 mesos; no sabem per quin motiu, el consorci va desfer-se, i poc després, el 8 de juny del mateix any 1669, Garau

i Cabanyes capitularen l'obra sense Amorós.⁸ El 23 de maig de 1671 estava al Pallars, concretament a la vila d'Isona, i volia pagar un allotjament amb espècies, mitjançant alguns quadres i dos quintars de bacallà.⁹ El 12 d'agost de 1671 Salvador Viladomat, pare del

conegut pintor Antoni Viladomat, entrava al taller d'Amorós, que estava ubicat a Barcelona. La signatura del contracte d'aprenentatge no es realitza fins al cap de tres setmanes, el 2 de setembre del mateix any, per un període de dos anys i amb el compromís de pagar-li un sou de

8. Josep Maria MADURELL i MARIMÓN, "Joan d'Austria i la decoració del temple del monestir de Montserrat", *Analecta Montserratensia*, núm. IX, 1962, p. 135-141. Vegeu també: Francesc Xavier ALTÉS i AGUILÓ, *L'església nova de Montserrat (1560-1592-1992)*, Barcelona, 1992, p. 159.

9. S. TORRAS TILLÓ, *Pintura catalana del Barroc...* (Op. Cit.), p. 284.

ACTES

REVIURE EL PATRIMONI

El Museu com a espectacle

PRESENTACIÓ

La novena edició de la jornada *Reviure el patrimoni* arriba amb el que pretén ser un títol provocador, *El museu com a espectacle*, que ha de comportar debat sobre el paper dels museus i la seva adaptabilitat als nous públics i a les noves demandes. A les funcions pròpies i que històricament han dut a terme els museus en matèria de conservació i estudi, cada cop s'afegeixen, amb major insistència, noves demandes com són la prestació de serveis que tinguin en compte com i a qui ensenyem el nostre patrimoni. La globalització del món i l'aparició de nous turistes que busquen allò "diferent" que els ha de permetre una experiència única i personal ha fet que els museus hagin de revisar els seus discursos i també, o sobretot, la manera de presentar-los en públic.

PROGRAMACIÓ

Cervera, 15 de desembre de 2014

Les actes recullen totes les intervencions de la jornada excepte la de José Antonio Donaire i la d'Albert Sierra i Albert Burzon, els textos de les quals no han estat lliurats en el moment del tancament d'aquesta edició.

De 10 a 10.30 h

Arribada i lliurament de la documentació.

Benvinguda i inauguració de la jornada, a càrrec de Ramon Royes, *paer en cap de Cervera*, i Carme Bergés, *directora Museu Comarcal de Cervera*.

De 10.30 a 11.30 h

Museus i turisme. Nous reptes, a càrrec de José Antonio Donaire, *Universitat de Girona*.

De 11.30 a 12 h

Pausa - cafè

De 12 a 13 h

Projectes museogràfics al servei del públic, a càrrec de Joan Sibina, *arquitecte, Sibina & partners*.

De 13 a 14,30 h

Experiències en el territori:

Les noves intervencions a Sant Climent de Taüll, a càrrec d'Albert Sierra, *responsable de noves tecnologies de l'Agència Catalana del Patrimoni Cultural* i Albert Burzon, *de Burzon*Comenge*

L'impacte sobre els visitants i perspectives futures, a càrrec de Cristina Castellà, *responsable Centre d'Interpretació del Romànic de la Vall de Boí*.

Què volen els turistes dels museus?, a càrrec de Manuel Mosteiro, *director de Naut Viatges*.

De 14.30 a 16 h

Dinar (lliure)

De 16 a 18 h

Experiències en el territori:

L'experiència del Museu del Ter, a càrrec de Carles Garcia, *director del Museu del Ter*.

La creació de producte turístic d'experiència des del patrimoni cultural. El cas del Centre d'Interpretació de l'Or del Segre, a càrrec de Carme Alòs, *directora del Museu de la Noguera*.

Vells i nous projectes escenogràfics a la Casa Museu Duran i Sanpere, a càrrec de Carme Bergés, *directora del Museu Comarcal de Cervera*.

Debat i clausura

Projectes museogràfics al servei del públic

Joan Sibina, arquitecte

El present article és una ampliació de la ponència presentada a la jornada “Reviure el patrimoni” celebrada a Cervera a finals del 2014. L'article exposa dos projectes museogràfics del mateix any realitzats a Masquefa, una població propera a les muntanyes de Montserrat de Catalunya, en les quals l'ús de les TIC (Tècniques de la Informació i Comunicació) defineix dos plantejaments museogràfics diferents, que podríem denominar “espectacle digital” i “espectacle humà”.¹

La *museografia* o, com a mi m'agrada dir, *l'arquitectura efímera* és un concepte vinculat al temps, un concepte de durabilitat que en un principi ens servia per a diferenciar els espais expositius de l'arquitectura tradicional.

Actualment el concepte d'efímer segueix vinculat al temps però no per la data de caducitat constructiva sinó per la vigència.

Els espais efímers, exposicions, museus, events, neixen com un servei viu i interdisciplinari en el qual el seu discurs i funcionalitat tenen una validesa variable en el temps, en funció de com estan dissenyats, per evolucionar i relacionar-se amb la societat.

Una eina del llenguatge efímer és la museografia viva que, no solament interpreta instants, sinó que viu en el temps, que neix, que creix, i que mor.

Ens interessa com viu, com ens porta vers l'espectacle de la quotidianitat de la nostra història, que fa que el visitant se senti protagonista, o s'hi compari, de manera que surti amb més interrogants que a l'entrar, i el museu com a espectacle, subtítol de la jornada, ens recorda algunes vivències.

Fa anys es van incorporar a la museografia actors que escenificaven i interpretaven escenes dins de contextos que l'escenografia ambiental recreava.

Recordo perfectament en el MNACTEC, Museu de la Ciència i de la Tècnica de Terrassa, a un actor, en el paper de científic, que ensenyava les diferents reaccions químiques que es donen en un ou des del seu estat cru fins arribar a ou ferrat, o a un grup d'actors

que representaven obrers del tèxtil en les diferents dependències de la fàbrica que es servia del Vapor Buixeda per al funcionament dels seus telers.

Resultava curiós observar com s'adreçava el visitant, amb alguna deficiència visual, a l'Einstein de cera que estava instal·lat en el mostrador de recepció del CosmoCaixa de Barcelona, o a l'Einstein actor donant explicacions científiques dels mòduls de la Sala Permanent dedicada a la Matèria, o a la màgia científica que aportava Pep Bou amb les seves enormes bombolles de sabó.

En la museografia actual els actors d'aquesta realitat contextualitzada poden ser perfectament actors virtuals, i la realitat pot ser virtual (RV), o augmentada (RA). Estem en un món pantogràfic en el qual els avatars han entrat a la nostra quotidianitat, sigui amb ulleres o sense, i el concepte d'espectacle museogràfic adquireix una dimensió molt vinculada a la cultura digital, la qual cosa ens permet endinsar-nos en un món fantàstic d'intercomunicació amb el visitant.

A continuació exposem dos exemples que incorporen en el seu discurs, la museografia espectacle, però abans, és important subratllar que avui dia qualsevol espai expositiu ha d'incorporar l'accessibilitat inclusiva, o sigui, l'accessibilitat en paral·lel amb el “design for all”, el disseny par a tothom. És a dir, que si posem unes escales haurem d'instal·lar un ascensor per al visitants usuaris de cadira de rodes, però si instal·lem un ascensor, o una rampa, el farem servir tots... i si la visita és amb signoguia també.

El museu de la quotidianitat de Can Puig

El primer espai expositiu que desitjo exposar és el MQM, Museu de la Quotidianitat de Masquefa, a Can Puig², un habitatge entre parts mitjaneres del nucli antic del poble cedit pel seu antic propietari a l'Ajuntament de Masquefa.

L'encàrrec inicial era el Museu del Pagès de la vinya, ja que pràcticament tot el poble es dedicava a la verema i la majoria de les seves cases tenien el seu cup i el seu celler per a premsar el raïm, reposar el most i elaborar d'aquesta manera el vi, generalment per a consum propi.

1. EL MUSEU COM A ESPECTACLE és el subtítol provocador, que es va incorporar al títol de la jornada, per tal de generar un debat sobre el paper dels museus i la seva adaptabilitat als nous públics i les seves noves demandes.

2. Can Puig. Carrer Major, 21 Masquefa

La temàtica de l'encàrrec no em despertava massa interès, perquè actualment existeixen una gran varietat i quantitat de museus del vi i del pagès a Catalunya, de tots tipus i pressupostos, però, el fet de començar a tractar el tema i buscar documentació, em va despertar un cert interès, especialment quan vaig conèixer el jove alcalde del poble i em va parlar dels darrers treballs realitzats en els camps de l'accessibilitat i de la inclusió esmentats.

Em va sorprendre que a Masquefa, amb un senzill pin, tots els seus habitants de la tercera edat poguessin ser reconeguts per qualsevol veí, mitjançant una simple aplicació mòbil i, en cas de desorientació, reconduïts a casa seva. Aquesta acció que, a partir d'un petitíssim objecte, generava un immens sentiment de comunitat i consciència social em va captivar.

La història social de Masquefa, començada per darrere amb aquest pin final, se'm presentava fascinant i, desgranant un compte enrere, a partir de la seva quotidianitat, de les vivències de la postguerra, dels bombardejos de la Guerra Civil, de l'abandonament de les vinyes, de la industrialització, de l'arribada de la fàbrica d'en Rogelio Rojo, de la vida a la vinya i les seves festes... em permetien mostrar-la a través d'una humil casa entre mitgeres de cruïa inferior als 5 metres, que era l'la llargada més gran dels troncs de l'època i del lloc. D'aquesta manera va néixer la idea d'expressar el valor i la història de la quotidianitat de Masquefa, amb els seus propis habitants com a protagonistes.

Sempre he afirmat i mantingut que quan som capaços de posar nom a un simple expositor o a tot un museu ja sabem, en gran part, què volem que sigui l'expositor o el museu esmentats. En aquest cas ja tindríem el nom: Museu de la quotidianitat de Masquefa.

Com que un museu no comença darrera de les seves parts, vàrem proposar la tecnologia del Street Museum³ de Londres per poder veure les imatges quotidianes antigues de la vida de Masquefa sobreposades a les corresponents imatges actuals.

Es tractava d'apropar-nos a la història visual del entorn de can Puig⁴, seu del nou museu.

Per desenvolupar aquesta història quotidiana a Can Puig vam decidir aplicar les tecnologies digitals, que permeten veure els seus protagonistes, escoltar les seves veus i els sons de la seva Masquefa.

Podríem dir que el producte que plantejàvem tenia les característiques d'una casa museu, amb la diferen-

Carrer Major de Masquefa

cia que el protagonista era tota una societat. Una casa museu, a partir de la recuperació de totes i cada una de les seves dependències, permet recrear escenes quotidianes, però s'ha de definir l'època en la qual es desitgen ubicar per tal d'explicar el màxim d'històries, el més representatives possible, de l'època escollida. En aquest cas es va escollir els principis del segle XX amb l'inici de la industrialització i les acaballes de les activitats agrícoles.

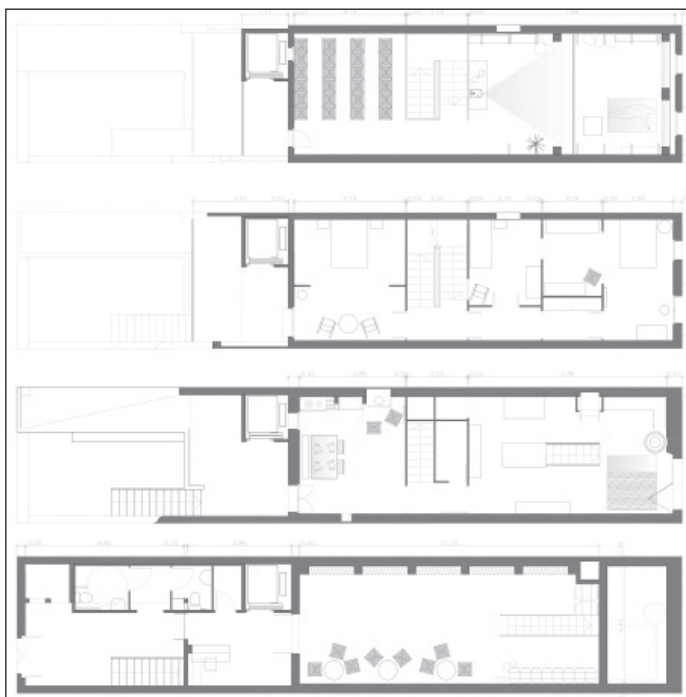
Una altra característica d'una casa museu són els canvis obligatoris que exigeixen les normes de seguretat al passar d'una casa d'ús privat a ús públic. En molts casos afecta l'exigència de reduir la superfície útil dels espais expositius i, conseqüentment, la dels espais tècnics destinats a instal·lacions TIC. Per això vam simplificar el discurs a explicar el cicle vital d'un dia, el vestuari d'anar a missa i el dinar dels dies festius, ambdós temes en contraposició al vestuari i la taula quotidians. Aquets tres temes serien els punts forts al voltant del quals desenvoluparíem "l'espectacle metafòric" de la vida quotidiana i cadascun d'ells seria el TIC de cadascuna de les tres plantes de la casa de Can Puig.

Las golfes de sota coberta, una alcova de la primera planta i la cuina de la planta baixa, van ser els espais escollits per a implementar les instal·lacions TIC en funció de les seves característiques espacials. El celler del soterrani es destinaria a espai de tast, recuperant rigorosament l'espai.

La circulació vertical, mitjançant ascensor exterior, permetria accedir a l'espai immersiu i introductori de las golfes, el més diàfan de la casa, en el que un teatre virtual, després del capvespre virtual, ens conduiria pel seu interior per mostrar-nos les seves funcions d'assecador i magatzem, amb tots els estris i productes

3. Més informació sobre a aquest projecte a : <http://www.museumoflondon.org.uk/Resources/app/you-are-here-app/home.html>

4. El carrer Major és l'entorn immediat de Can Puig

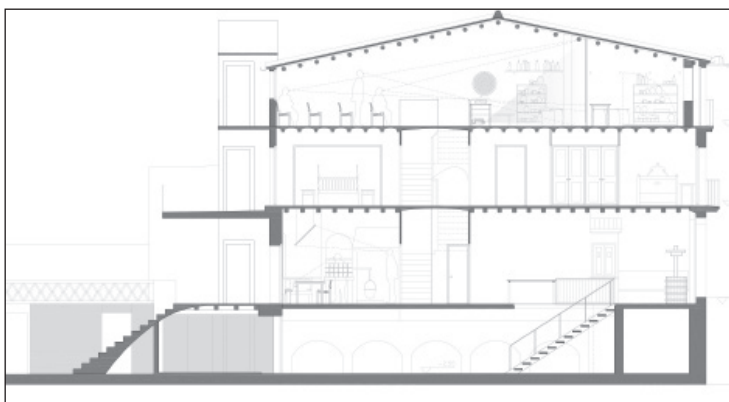
Plantes de Can Puig amb el TIC de cada una d'elles.

A la planta superior, les golfes, es pot observar el projector, la pantalla vertical de tul, el plasma abatible i la caixa de llums de la finestra.

A la primera planta hi ha l'alcova de la dreta amb els armaris per fer un seqüenciat de converses i llum.

A la planta baixa es pot observar la cuina amb la taula virtualment parada.

La planta inferior, soterrani, és la més gran, conserva el celler.

Secciones de Can Puig con las TIC de cada planta.

del camp, i on diversos personatges de l'època serien els protagonistes de la història amb els sons de les diferents hores de Masquefa, que els contextualitzarien en el temps.

Al baixar per les escales originals, trobaríem l'alcova amb els armaris oberts i vestits penjats esperant ser els escollits. El off de la senyora de la casa, junt amb la il·luminació seqüenciada i vinculada amb els diferents vestits, ens permetria realitzar un recorregut per la "moda" de l'època escollida.

Finalment, a la cuina de la planta baixa, "l'espectacle" acabaria amb una taula parada, en la qual, mitjançant l'efecte "ghost", podríem veure les diferents opcions de parar-la segons es tractés d'un dia de diari o festiu.

Aquest plantejament museogràfic el podríem emmarcar en el que anomenem un "espectacle digital".

El TourTuga: projecte cultural que, sumant sinergies, aposta per la posada en valor d'un territori

El segon espai expositiu que he escollit per parlar de museografia espectacle, s'ajusta més al títol de la meua intervenció, que era, *Projectes Museogràfics al servei del públic*.

Es tracta del projecte d'un producte cultural i turístic, que s'emmarca dins del que anomenem museografia global, i també es va desenvolupar a Masquefa, com el primer exemple d'espai expositiu.

Va néixer de la necessitat d'actualitzar els recursos expositius del CRARC, lletres que signifiquen Centre de Recuperació d'Amfibis i Rèptils de Catalunya. És un centre que, com el seu nom indica, es dedica a recollir tot tipus d'animals abandonats, per a recuperar-los i, en tot cas, ser retornats al seu hàbitat original.

Els animals més abundants són les tortugues, però, curiosament, s'han recuperat dels parcs de Barcelona fins i tot cocodrils abandonats. Aquesta anècdota em va suggerir donar un nom al producte, vinculat amb aquests animals de grans dimensions, però els investigadors i directors del centre em convenceren que el nom havia de reflectir el gran món de les tortugues, veritables protagonistes del CRARC. Els animals exposats, molts d'ells de sang freda, passen grans períodes hibernant i el centre no disposava de recursos per perllongar els pics del nombre de visitants. La finalitat inicial del projecte era, doncs, dotar de recursos expositius els diferents mòduls del centre, per tal d'aconseguir que el període de les visites passés de temporal a anual.

No tots els recursos que augmenten el valor de la visita són tecnològics. A l'aprofundir en el tema vam descobrir que el centre no tenia espais per a tallers i aquests eren un dels elements que resultaven impres-

CRARC. Centre de Rehabilitació d'Amfibis i Rèptils de Catalunya

cindibles si volíem dotar la visita de recursos complementaris que la fessin interessant independentment de l'època que es produís.

Precisament aquest fou un dels aspectes que va generar la idea d'enllaçar el CRARC amb la antiga fàbrica Rogelio Rojo, que actualment està destinada a equi-

Fàbrica Rogelio Rojo

paments públics, per ubicar-hi els espais que el centre no té. Aquesta idea i la prolongació del passeig que uneix ambdós equipaments ens va dur fins l'estació del ferrocarril de Masquefa, al mercat setmanal i el nucli antic del poble.

Si aprofitàvem el fet d'arribar en tren a Masquefa un cap de setmana, passàvem el mercat dels diumenges, tancàvem el carrer principal només per a vianants i fèiem una avinguda rodejada de parcs entre el CRARC y la Fàbrica, podríem posar nom al projecte: EL TOUR TUGA. Ja vam dir a l'exemple anterior que quan posem nom a un producte és que tenim clar de què es tracta. Efectivament, en aquest cas també va ser així.

Vam proposar un passeig d'oci i consum cultural. Un passeig lent, como el tarannà de les tortugues, per tal d'aprofitar que s'hi podia visitar el CRARC, realitzar tallers amb animals vius abandonats i recuperats, comprar productes Km 0 de la terra, arribar en transport públic i gaudir en família d'una jornada completa. En aquest cas, la "museografia espectacle" tindria com a protagonistes els propis visitants i es tractava, evidentment, d'un projecte museogràfic al servei del públic. Podem dir que es tractava d'una proposta "d'espectacle humà"

Experiències en el territori

Les noves intervencions a Sant Climent de Taüll

Impacte sobre els visitants i perspectives de futur

Cristina Castellà, Centre del Romànic de la Vall de Boí

Cristina Castellà

Antecedents

L'església de Sant Climent de Taüll forma part del conjunt d'esglésies romàniques de la Vall de Boí declarades Patrimoni Mundial per la Unesco l'any 2000.

El Consorci Patrimoni Mundial de la Vall de Boí, a través del Centre del Romànic és l'encarregat de la seva gestió, és l'entitat que té la missió de preservar i difondre els valors universals excepcionals del conjunt romànic de la Vall de Boí.

Així, el Centre del Romànic ha assumit des de la seva creació l'obertura al públic de les esglésies de la vall i ha fet accessible al públic el màxim d'esglésies possibles amb la voluntat de comunicar la importància del conjunt que valora la declaració de la Unesco.

El conjunt romànic va arribar a tenir obertes al públic tots els dies de l'any (excepte Nadal i Cap d'Any) les esglésies de Sant Climent de Taüll, Santa Maria de Taüll, Sant Joan de Boí, Santa Eulàlia d'Erill la Vall, Sant Feliu de Barruera i la Nativitat de Durro. Santa Maria de Cardet, Sant Quiric de Durro i l'Assumpció de Còll s'obrien al públic durant els mesos d'estiu en horaris més reduïts.

Amb l'obertura de tot el conjunt es van arribar a rebre 157.026 visites l'any 2007.

Les retallades de finançament públic patides pel Consorci des del 2012 van obligar a retallar els serveis que s'ofereixen des del Centre del Romànic i a reduir els horaris i el nombre d'esglésies obertes al públic (podeu consultar horaris actuals a www.centreromanic.com). El tancament d'esglésies va suposar que l'any 2012 el conjunt romànic només va rebre un total de 99.341 visites, xifra que van baixar fins a 88.599 l'any següent.

L'impacte sobre el visitant

És en aquesta situació de crisi que el 23 de novembre de 2013 es van inaugurar les darreres intervencions a l'església de Sant Climent de Taüll.

L'actuació es va centrar en la recuperació de pintura original romànica i un nou projecte de museïtzació que incloïa la projecció audiovisual de les pintures de l'absis central amb l'objectiu de mostrar com era l'església el s. XII.

La projecció de les pintures amb la tècnica del vídeo mapping ha generat molta expectació i ha estat molt ben acollida pels visitants, que, tal com es pot veure en les següents estadístiques, han augmentat significativament des de la seva inauguració.

Durant el 2014 les visites a Sant Climent han augmentat prop d'un 25% i un 20% en el total del conjunt.

ANY 2014

	GEN.	FEB.	MARÇ	ABRIL	MAIG	JUNY	JULIOL	AGOST	SET.	OCT.	NOV.	DES.	TOTAL
St. Climent	1.970	1.472	2.443	4.267	2.724	4.229	5.877	11.519	3.997	2.811	1.287	2.130	44.726
St. Joan	461	469	762	1.685	1.490	2.114	2.999	5.868	2.224	1.653	195	668	20.588
Sta. Eulàlia	426	281	545	1.588	1.391	1.898	2.707	5.779	1.956	1.390	170	637	18.768
St. Feliu				453		427	1.278	2.268	508				4.934
Nativitat				426		443	1.369	2.571	470				5.279
Cardet								677					677
	2.857	2.222	3.750	8.419	5.605	9.111	14.230	28.682	9.155	5.854	1.652	3.435	94.972
Centre				1.071	1.139	1.213	2.086	3.956	1.277	503		308	11.553
TOTAL	2.857	2.222	3.750	9.490	6.744	10.324	16.316	32.638	10.432	6.357	1.652	3.743	106.525

ANY 2013

	GEN.	FEB.	MARÇ	ABRIL	MAIG	JUNY	JULIOL	AGOST	SET.	OCT.	NOV.	DES.	TOTAL
St. Climent	824	1.027	2.355	1.097	2.417	2.541	5.150	10.978	3.396	2.219	1.623	2.492	36.119
St. Joan	299	337	961	745	1.568	1.574	2.223	5.046	1.802	1.323	433	645	16.956
Sta. Eulàlia	175	308	891	594	1.241	1.204	2.238	4.817	1.542	1.009	410	571	15.000
St. Feliu	90		282	150	240	493	1.025	2.353	476	302	106		5.517
Nativitat	78		292	94	254	382	1.080	2.322	405	253	119		5.279
Cardet							60	946					1.006
	1.466	1.672	4.781	2.680	5.720	6.194	11.776	26.462	7.621	5.106	2.691	3.708	79.877
Centre	73		553	578	863	826	1.444	2.973	1.070	342			8.722
TOTAL	1.539	1.672	5.334	3.258	6.583	7.020	13.220	29.435	8.691	5.448	2.691	3.708	88.599

L'impacte en la quantitat de visites podem dir que ha estat un èxit. Però és sobretot des del punt de vista de l'experiència del visitant on valorem més positivament la intervenció.

Per constatar-ho només ens cal veure les cares del públic durant la projecció, els aplaudiments que es repeteixen en finalitzar el vídeo, les felicitacions que reben el personal d'atenció al públic de l'església o els escrits al llibre de visites de Sant Climent.

Perspectives de futur

Des del Centre del Romànic s'han realitzat durant el 2014 algunes accions de promoció en premsa i televisió locals i nacionals, visites de bloggers especialitzats, touroperadors i grups de familiarització diversos per donar a conèixer les noves actuacions a Sant Climent de Taüll, però tenim clar que el boca orella que genera la satisfacció del públic després de la visita a l'església de Sant Climent està resultant la millor eina de comunicació del projecte.

El nostre principal objectiu pels propers anys és remuntar el nombre de visites al conjunt d'esglésies fins tornar als nivells anteriors a la crisi. Per això ens caldrà generar més ingressos que ens permetin tenir els recursos necessaris per augmentar els horaris i el nombre d'esglésies obertes al públic.

Si el 2014 les visites a Sant Climent han crescut en un 20%, estem convençuts que la feina de prescriptors que estan fent els visitants satisfets després de la visita, permetrà que es mantingui la tendència a l'alça en l'augment de visitants durant el 2015. Haurem de saber utilitzar l'atractiu del producte estrella de Sant Climent de Taüll per fer, efectivament, revivre el patrimoni i distribuir visitants a la resta d'esglésies de la vall i tornar a comunicar el valor del romànic de la Vall de Boí com a conjunt.

Treballar en la creació de nous productes turístics implicant al sector privat, aprofitar el potencial didàctic del mapping per atraure el públic escolar, implementar la venda on-line de serveis i productes, fomentar la compra d'entrades combinades i continuar amb les accions de promoció, són les línies d'actuació previstes a curt termini perquè la recuperació sigui la desitjada.

¿Que quieren los turistas de los museos?

Manuel Mosteiro

A la pregunta de ¿Qué quieren los turistas de los Museos? Podemos buscarle múltiples y diferentes respuestas.

Al hacernos esta pregunta las respuestas pueden no ser obvias. Los turistas lo que buscan fundamentalmente es que les sorprendan y encontrar experiencias que les dejen huella y les emocionen.

No siempre lo que llama la atención del turista es lo que al museo le gustaría, sino que sus intereses pueden llegar muchas veces a sorprendernos.

Además, tenemos que comprender que el turista es uno y no siempre se comporta igual. Actualmente los turistas son múltiples y diversos, comportándose de forma muy diferente en función de con quien están viajando en cada momento. Una misma persona podría ser un turista que unas veces viaja en familia, otra vez puede viajar solo con su pareja y busca algo solo para adultos y en su siguiente viaje hacer un viaje de compras.

Es decir que todos nosotros somos multi-turistas, dependiendo de las circunstancias en las que viajamos y en función de con quien viajemos buscaremos experiencias y vivencias diferentes.

Los turistas se han vuelto cada vez más exigentes, tiene más conocimientos, formación y cada vez son más experimentados. La forma de comprar y consumir productos turísticos ha cambiado de forma fundamental. Internet ha llegado para quedarse. Además los turistas ya no solo quieren ver, quieren algo más, quieren experimentar y disfrutar nuevas sensaciones.

Todos hablamos de la experiencia y de la necesidad de generarlas y crearlas. Pero, ¿Qué es una experien-

MOMENTOS MEMORABLES

cia? La experiencia desde la óptica turístico- cultural son un conjunto de actividades o una actividad que permite la interacción del turista con el entorno. Buscamos momentos memorables, momentos para recordar y compartir, que nos emocionen. Buscamos experiencias que sean inolvidables.

El mundo está, en teoría, lleno de múltiples experiencias. Como hacemos para diferenciarnos y conseguir que la experiencia que nosotros ofrezcamos sea la que los potenciales clientes o turistas elijan, porque la nuestra les resultara más atractiva que otras opciones que les pasaran por delante.

Como podemos ser diferentes. Nuestra experiencia tiene que dejar huella. Si nuestra experiencia es una más de las que existen en el mercado, lamentablemente con el paso del tiempo pasaremos a ser una menos, porque desapareceremos.

Podemos hablar largo y tendido de cómo hacer que una experiencia deje huella y se convierta en una historia de éxito. No es fácil pero, a pesar de ello nos gustaría dar algunas recomendaciones de tipo práctico, con la idea de que sirvan como guía para aquellos que se estén planteando iniciarse el difícil camino de crear experiencias.

Estos consejos de índole práctico serían los siguientes:

1.- Se auténtico, comprende que es lo que quieren ver y experimentar tus clientes y no les propongas algo de lo que no estés orgulloso. Es importante saber quién es tu público, cuáles son sus motivaciones e intereses.

2.- Échale imaginación. Debemos ser inteligentes e imaginativos a la hora de crear experiencias. Tenemos que tratar de ser únicos y diferentes.

3.-Seamos coherentes. Contemos siempre la misma historia independientemente del canal de comunicación que utilicemos. Si nuestra experiencia no tiene o no genera valor al público al cual nos dirigimos, lamentablemente el mensaje que les queremos hacer llegar no tendrá ningún impacto en ellos.

4.- A la hora de comunicar pensemos en cómo hacerlo en un formato móvil. En la actualidad, prácticamente el 70% de las consultas que se realizan en internet se hacen a través de móviles. Si a la hora de comunicar nuestra experiencia al mercado, sino tenemos en cuenta que probablemente se verá en formato móvil, no llegaremos a nuestro público objetivo.

5.- Es necesario aprovechar las oportunidades que lo que tenemos alrededor nos ofrece para crear experiencias. Muchas veces los recursos que tenemos a nuestro alrededor, en los cuales no nos fijamos porque ya forman parte de nosotros mismos, pueden ayudarnos a generar la mejor experiencia. No siempre es necesario crear algo de nuevo y de la nada, el mirar a nuestro entorno con otros ojos y con otro enfoque nos ayudara a reconocer esas oportunidades que a veces pueden ser las mejores.

6.- Nunca desestimes el uso de las redes sociales. En la actualidad las redes sociales juegan un papel muy importante a la hora de planificar nuestro viaje. No olvidemos que las experiencias se comparten.

Experiencias en el territorio. Aranexperience como motor del turismo en la Val D'Aran.

La Val D'Aran, es un destino turístico que se encuadra dentro de la categoría del turismo de interior y montaña.

Pasemos a analizar cuál es en nuestra opinión la situación en la que se encuentra el turismo de interior y montaña:

Nos encontramos con una oferta turística no estructurada, muy fragmentada y con pequeños operadores. Por ello esta oferta no es agrupable y trabaja muy raramente de forma conjunta. Por todo ello la oferta turística de estas zonas carece de interés para los turoperadores.

También tenemos una falta de visión compartida y una escasa o nula coordinación entre los actores públicos y privados. A todo lo anterior unimos un modelo turístico heredado basado en la cantidad y no en la calidad junto con la existencia en la mayoría de los casos de unas instalaciones culturales desaprovechadas.

Además de estas debilidades del sector turístico el mercado se caracteriza por las siguientes amenazas:

Existe una baja penetración e integración en el mercado de la oferta cultural de gestión pública, ya que esta vive de espaldas al mercado, sus necesidades y requerimientos. Por ejemplo: ¿Por qué no abrir los fines de semana que es cuando hay gente en el destino?.

La crisis económica sufrida en los últimos años ha traído como consecuencia una menor disponibilidad de recursos financieros y presupuestos para la cultura y las infraestructuras culturales.

Competencia de otros destinos turísticos de playa, montaña e interior y esto se une a unos servicios turísticos con poca diferenciación.

Pero no todo es negativo tenemos algunos factores positivos:

Contamos con un alto valor añadido tanto de recursos patrimoniales como naturales. También tenemos una oferta complementaria con un gran atractivo.

Creemos que existe una gran capacidad de cambio tanto en los actores públicos como privados. Además muchos de estos actores están dispuestos a adaptarse a los nuevos tiempos y los nuevos hábitos de consumo de los turistas potenciales. Finalmente existe capacidad de cooperación entre las empresas y las instituciones, trabajar juntos es una formula básica para superar la situación actual.

Al mismo tiempo si se trabaja conjuntamente en conseguir lo anteriormente expuesto, se abren y existen un sinfín de oportunidades delante de nosotros. Entre otras vemos las siguientes:

Si trabajamos en poner en valor la gran diversidad de recursos naturales y culturales con el objetivo de crear productos turísticos, es decir elaborando experiencias que sean competitivas y sostenibles.

También se pueden potenciar los actuales espacios culturales para mejorar su rentabilidad a partir de las ventas cruzadas de otros productos turísticos. Pueden convertirse en inspiradores de experiencias en la zona en la que se encuentran y aglutinador de los distintos operadores turísticos en el territorio.

Aprovechase del incremento del uso de las TIC por parte de los viajeros todo ello con una clara orientación hacia las redes sociales, al móvil y con un marcado carácter local, siendo experto en el territorio de proximidad.

Conseguir que las oficinas de Información Turística existentes en la actualidad evolucionen y se conviertan en prescriptores de producto turísticos y de la cultura,

dejando de ser meros informadores. También tienen que revisar sus parámetros de funcionamiento y modernizarse para adaptarse a los nuevos tiempos.

¿Que hemos hecho en Naut Viajes con el lanzamiento de aranexperience?

Desde Naut Viajes hemos evaluado y analizado toda la problemática expuesta anteriormente y hemos tratado de buscar soluciones y aprovecharnos al mismo tiempo de las oportunidades existentes. Todo ello desde la iniciativa privada con el objetivo de crear un portal web, www.aranexperience.com, para la comercialización de toda la oferta turística disponible en la Val D'Aran y desde allí convertirnos en un creador y comercializador de experiencias en el territorio. Nuestro objetivo es convertirnos en una "Destination Management Company" (DMC), es decir una agencia de creación de experiencias en el territorio en el que nos encontramos.

Es importante mencionar que para conseguir llevar a buen término este ambicioso proyecto, en ningún momento hemos contado con la colaboración o apoyo del ente de promoción turística de la Val d'Aran (FTVA). Ese apoyo hubiese facilitado la implantación de un nuevo modelo, que es necesario en los destinos de montaña e interior, mediante la creación de DMC's y su desarrollo.

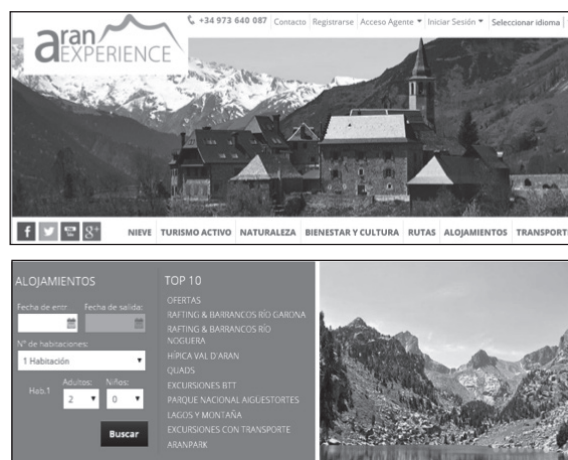
De forma concreta el trabajo que hemos desarrollado en los últimos años para convertir aranexperience en el DMC de la Val D'Aran han sido los siguientes:

- 1.- En primer lugar se realizó un análisis exhaustivo de todos los productos turísticos existentes en la zona
- 2.- A continuación se trabajó en la puesta en valor y creación de nuevo productos
- 3.- Se estructuró y organizó toda la oferta. Los productos turísticos que no tienen un calendario detallado de cuando se puede realizar la actividad, a qué horas, en qué condiciones y cuál es su precio, no son contractables.
- 4.- Se implementó un sistema de reservas, multilingüe, con capacidad para ofrecer la posibilidad de poderse contratar en todos los canales de distribución disponibles: B2C y B2B. Este sistema es además multilingüe.
- 5.- El siguiente paso a dar es tratar de convertir y transformar los productos turísticos de destino en experiencias turísticas. En este proceso nos encontramos en la actualidad.

De esta forma habremos conseguido crear un portal de experiencias para el destino Val d'Aran y que estas

se puedan contratar tanto desde un ordenador, como una Tablet, como desde el teléfono móvil.

A continuación ponemos algunos ejemplos para que se pueda visualizar y comprender en que consiste Aranexperience y el trabajo realizado hasta este momento.

Un caso de éxito...

En el año 1999 se instaló en el pueblo de Les una central eléctrica de cogeneración que combina el proceso de creación de energía eléctrica y la explotación piscícola de esturiones, la producción de caviar y la fabricación de gas carbónico. Surgió un gran interés por parte de los turistas que visitan la Val d'Aran, en conocer sus instalaciones, pero al tratarse de una industria carecía de interés por parte de la empresa en abrirse al sector y crear una actividad turística.

¿Qué hemos hecho?

- Organización de las visitas al público
- Desarrollo de producto: visitas simples y visitas con degustación.
- Establecer un calendario anual, horarios, precio y comisiones a intermediarios.
- Contratación y formación del guía.
- Acuerdo de comercialización exclusivo a través de Naut Viajes-Aran Experience y Caviar Nacarii para la comercialización de las visitas.
- Ampliación de los canales de ventas existentes B2C y B2B.
- Comercialización desde las oficinas de turismo en los años 2010 y 2011.

Claves de la cooperación:

Para la empresa

- Incremento de las ventas directas de su materia prima.

- Reconocimiento y notoriedad en el territorio.
- Ingresos adicionales por una nueva actividad.

- Ha permitido crear productos complementarios como jornadas gastronómicas.

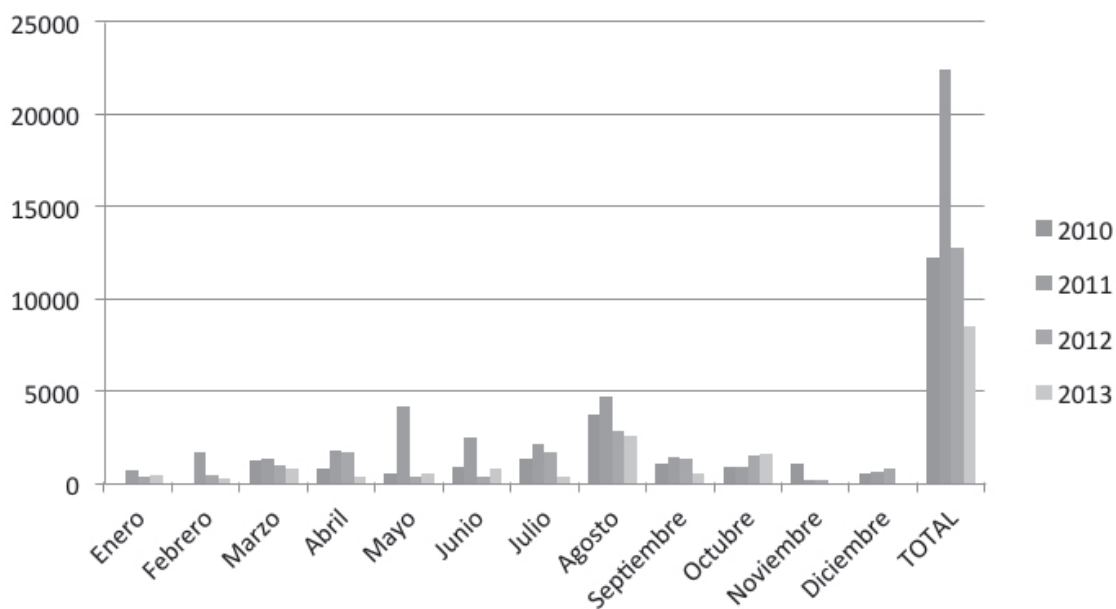
Para el destino

- Nuevo producto turístico.
- Diversifica la oferta a lo largo del año.

Para el cliente

- Oferta estructurada y accesible.
- Producto con alto valor experiencial.

Evolución ventas visitas Caviar Nacarii en euros 2010 - 2013

L'experiència del Museu del Ter amb el teatre

Carles García Hermosilla, director del Museu del Ter

A la jornada *Reviure el patrimoni*. El museu com a espectacle des del Museu del Ter de Manlleu vam participar per exposar la nostra experiència en la producció d'espectacles teatrals com a eina de difusió i divulgació dels continguts que treballem des del museu. Aquesta és una línia de treball consolidada al museu que es va iniciar l'any 2005. Des d'aquell any el museu ha produït nou espectacles diferents i adaptats a diferents contextos de visita al museu, des de la ja clàssica visita teatralitzada fins a la producció d'espectacles que han utilitzat el museu com a escenari, o fins i tot, la producció d'espectacles pensats per exhibir-se en sales tradicionals. Així, el teatre, o si preferiu, el llenguatge dramàtic, s'ha incorporat com un signe d'identitat i com a eina privilegiada de comunicació dels continguts del museu, especialment, encara que no exclusivament, d'aquells vinculats a la història de la industrialització al nostre territori, una de les temàtiques centrals del museu.

Des del Museu del Ter (com molts altres equipaments patrimonials) vam començar a explorar aquesta línia de treball per la necessitat d'atreure nous públics, per una banda, i de mantenir l'interès del públic habitual amb la proposta de nous formats, llenguatges i experiències diferents de la imatge tradicional dels museus. Tot i que no ha estat l'única línia desenvolupada amb aquesta finalitat sí que ha estat una de les més significades en la nostra programació d'activitats. Des del naixement del nostre equipament, l'any 2004, ha existit una voluntat constant d'oferir experiències al visitant que vagin més enllà de la visita a l'exposició permanent, o que incorporin a l'exposició permanent elements que en facin una experiència més dinàmica i atractiva (espectacular, si voleu). Això parteix de la constatació, especialment en els nostres entorns locals, de poca tradició turística, de la necessitat constant d'estimular els visitants a visitar els nostres museus amb propostes noves i atractives. Sense aquest treball proactiu de programació i promoció constants els nostres equipaments tenen dificultats per a l'atracció de visitants.

Retalls del Ter

Des de l'any 2005, doncs, el Museu del Ter ha produït nou espectacles diferents. Fem-ne un repàs cronològic amb una breu descripció de les seves característiques:

1. Retalls del Ter. 2005

Aquest va ser el primer espectacle produït pel Museu del Ter amb la companyia Corcia Teatre. Fou un espectacle itinerant que recorria el passeig del Ter de Manlleu amb diverses escenes i personatges que

Retalls del Ter

Figures d'aigua

s'anaven entrellaçant fins arribar al museu, on finalitzava. La seva temàtica era eminentment social i tractava sobre les condicions de vida, de treball i el conflicte en la societat industrial del canvi de segle XIX al XX.

2. Figures d'aigua. 2007-2010

Aquesta producció, que mantenia la mateixa temàtica que l'anterior i amb algunes escenes similars, es va pensar per fer compatibles la visita teatralitzada i la visita lliure al museu sense la necessitat d'organitzar grups. Es va aprofitar el mecanisme de funcionament de les estàtues humanes que podem veure al centre de ciutats turístiques com Barcelona. Per activar l'escena el visitant del museu llençava una moneda que feia prendre vida i interactuar els set personatges ubicats en diferents espais de l'exposició permanent, que feia les funcions d'escenari improvisat. És un sistema molt útil per a jornades de gran afluència de públic.

3 i 4. L'esperit del Ter. 2007-2016

En aquest cas es tracta de la clàssica visita teatralitzada que respon a l'esquema de visita dramatitzada itinerant i en grup amb un sol actor o actriu que fa les funcions de guia. S'ha produït en dues versions, amb dramatitzacions completament diferents: la masculina, protagonitzada per un personatge anomenat Quimet, i la femenina, protagonitzada per l'Assumpta, tots dos representant antics treballadors de la fàbrica de can Sanglas, seu del museu. El museu la realitza segons demanda de grups organitzats i la programa tots els diumenges dels mesos d'estiu i en altres moments puntuals.

Esperit del Ter

5. Torn de nit. Crònica negra. 2008-2010

Aquest espectacle va significar un canvi total de concepte. En aquest cas es tractava d'un espectacle que aprofitava el museu com a escenari per a una

Torn de nit

Torn de nit

història que comptava amb quatre personatges i que aprofundia en les dimensions més fosques del treball a la fàbrica: explotació, assetjament sexual, accidents laborals... Es va concebre com un espectacle per a les nits d'estiu de divendres i dissabte.

6. Del Ter al Plata. 2010

L'any 2010 el museu va organitzar la commemoració dels 125 anys del naixement del compositor manlleuenc Joan Viladomat, una de les figures importants dels anys més intensos del Paral·lel barceloní. Fou l'autor de cançons d'èxit com el "Fumando espero", "El vestir d'en Pasqual", "La sardana republicana" i moltes

altres. L'acció principal dels actes commemoratius va consistir en la producció d'un espectacle de "Variatats" amb una selecció de les músiques de Viladomat. El va dirigir Jaume Collell i es va estrenar al teatre Artèria Paral·lel de Barcelona i posteriorment a Manlleu i en altres sales. Pel format de l'espectacle, no es va representar al museu, encara que va ser-ne una producció.

Ànimes de batan

7. Ànimes de batan. 2011 i 2012

Amb aquest espectacle el museu continuava el camí iniciat amb Torn de nit. El museu es convertia en l'escenari per a una història amb cinc personatges d'una família obrera en la qual conviuen visions diferents del treball i la vida. Era una obra més íntima, que explorava aspectes quotidians de la vida en una societat industrial i estava ambientada abans de la Guerra Civil. Fou un espectacle les nits de divendres i dissabte d'estiu, i va incorporar una innovació: la creació d'un teatrí en la sala d'exposicions temporals del museu on es representava bona part de l'obra.

Ànimes de batan

El meu barri

8. El meu barri. 2013 i 2014

Aquest espectacle manté el format d'Ànimes de batan. Els espais utilitzats són els mateixos amb noves escenografies. També es va representar les nits de divendres i dissabte d'estiu. En aquest cas l'obra estava ambientada en les dècades dels seixanta, setanta i vuitanta del segle XX i tractava l'arribada de la immigració andalusa a Manlleu. Estava inspirada en una exposició temporal produïda pel museu sobre un fons fotogràfic del barri de l'Erm de Manlleu, on es van instal·lar bona part d'aquests nous manlleuencs, i que en reflectia la seva vida quotidiana.

9. L'aiguat. 2015

L'any 1940 un gran aiguat va assolir la conca del Ter, amb grans afectacions en poblacions com Manlleu. El 2015 es van commemorar els 75 anys d'aquella catàstrofe que només a Manlleu va deixar deu víctimes mortals i bona part de la població destruïda, amb l'agregant de la recent Guerra Civil. L'espectacle mostra com l'aiguat fa convergir novament la vida de dues famílies enfrontades per la guerra. Com en els dos casos anteriors aquest espectacle es va representar els divendres i dissabtes d'estiu aprofitant els diferents espais del museu, i especialment el petit teatre creat per a l'ocasió a la sala d'exposicions temporals.

De tots aquests espectacles en podeu trobar vídeos i imatges amb una senzilla cerca per Internet o mitjançant els codis QR que incorporem en l'article. Abans d'acabar, però, voldria fer algunes petites reflexions producte de l'experiència d'aquests anys de treball.

1. En primer lloc, l'espectacle i la recerca de nous formats de difusió no ha d'entrar en contradicció amb el rigor històric i artístic de les propostes. A pesar del que pugui semblar, l'espectacle és compatible amb el rigor històric en la representació dels continguts del

L'aiguat

museu. O almenys aquesta ha estat l'experiència del nostre museu, gairebé sempre amb la companyia Corcia Teatre, que ha aportat la seva professionalitat en l'àmbit teatral.

2. El llenguatge dramàtic ens permet fer viure experiències i transmetre emocions als visitants que no ens permet la museografia tradicional amb la mateixa facilitat. Així les històries connecten millor amb les vivències pròpies del visitant i fins i tot amb la seva memòria personal o familiar. És el que succeïa, per exemple, en l'espectacle dedicat a l'aiguat de 1940, representat al museu durant l'any 2015.

3. El teatre ens ha permès incorporar grups socials, debats i temàtiques que sovint queden exclosos (o poc presents) en el discurs dels nostres museus, i que a més es vinculen amb l'actualitat. És el cas, per exemple, de la immigració, treballada en l'espectacle *El meu barri*, representat els anys 2013 i 2014.

4. Objectivament les activitats teatrals ens han ajudat a ampliar el públic del museu i a fidelitzar un públic que any darrere any assisteix a les noves produccions. Al llarg d'aquests anys dels 9 espectacles produïts se

n'han fet més de 300 representacions i han comptat amb més de 21.000 espectadors, xifres realment importants per a un museu com el nostre.

Finalment, voldria destacar la dificultat que tindria un petit museu de territori com el nostre per tirar endavant projectes ambiciosos com aquest sense la implicació del nostre teixit cultural local. En aquest cas, aquesta experiència que us hem explicat, hauria estat impossible sense la implicació de la companyia Corcia Teatre, que ha produït conjuntament amb el museu la major part dels espectacles esmentats.

L'aiguat

La creació de producte turístic d'experiència des del Patrimoni Cultural.

El cas del Centre d'Interpretació de l'Or del Segre - Balaguer.

Carme Alòs Trepas - Directora del Museu de la Noguera

1. EL SEGRE UN RIU AURÍFER. ARQUEOLOGIA I MEMÒRIA

El Segre és un riu aurífer. I possiblement els romans ja ho sabien i n'explotaven la seva extracció. Al segle I dC, l'escriptor romà Plini el Vell cità la riquesa d'aquest metall als Pirineus i Dió Cassi, historiador del segle II, explicà com després d'una revolta de la tribu ibèrica dels Ceretans, esdevinguda l'any 39 aC, el magistrat romà Domici Calví prengué com a botí l'or dels indígenes. A les Guillateres d'Alí (Isòvol) s'ha documentat una possible mina al·luvial d'or d'època romana, a prop de la qual es trobà en un enterrament una cadena d'or del s. II dC.¹

No tornarem a trobar més notícies escrites que vinculin l'or i el Segre fins ben entrada l'època andalusina, un moment en què molts dels cronistes i historiadors recolliren la notícia:

La Crònica del Moro Rasis, obra traduïda al castellà i al portuguès de l'autor andalusí Ahmad ibn Muhammad **al Razi** (887-955) ens diu que: "*Lérida yace sobre el río de Segre, e este río sale de la sierra de Segura... E este río entra en Ebro so un castillo que ha nombre Vicueça. E este da oro fino, lo que non dan otros rrios*".² En el *Llibre de Carreteres i de Regnes* (*Kitab al-Masalik wa'l-Mamalik*) escrit el 1068 per Abu 'Ubayd al-Bakri Hwa'Abd Allah Ibn 'Abd 'Aziz Ibn Muhammad **al-Bakri** l'autor ens diu que "*hi ha mineral d'or al riu de Lleida i se'n recull en abundància*".³ En aquells mateixos anys, el jurista cordovès Ibn Hazm publicà una fatwa o sentència en què s'explicitava que: "*... No existeix cap dirham lícit ni cap dinar bo, excepte l'or que s'extreu del riu de Lleida. L'or que queda en mans dels que l'extreuen, després que una part els és arravatada amb violència, és en efecte tan lícit i bo com el mateix riu, però no-*

més fins al moment en què s'encunyen els dirhems i es fonen els dinars, ja que llavors cauen en mans dels súbdits...".⁴ D'aquesta fatwa, se'n desprèn que el Segre estava explotat al segle XI i que l'estat intentava controlar l'extracció d'or del riu gravant amb impostos la feina dels buscadors que havien d'entregar part de l'or extret. Aquest or era utilitzat per a l'encunyació de moneda.

Més tard Mohammed Ibn Abu Bakr **al-Zuhri** de Granada (mitjan segle XII), en el seu *Llibre de Geografia* (*Kitab al-Ga'rafiyya*), ens diu que "*(l'Ebre) neix a la Serra dels Ports i continua en direcció a Tudela. Després baixa fins Mequinensa, on rep al riu de Lleida (Wadi Larida). En aquest riu es troba or en abundància. No es troba or en l'Andalus sinó en aquest riu i en els altres dos que ja es citaran, si Déu vol, en el lloc que correspongui...*".⁵ Els altres dos rius aurífers que cita més endavant són el Tajo i la desembocadura del riu Darro. En una descripció anònima d'al-Andalus, escrita durant la segona meitat del segle XIV, es recorda que "*...La ciutat de Lleida és antiga i de remota fundació. Es troba al nord de Tarragona i al sud de Saragossa. La banya el riu Segre, que neix al país de Yilliqiya y en el que es troben palletes d'or...*"⁶ També l'historiador i cronista **al-Himyari** ens descriu que "*Larida (...) és una ciutat antiga que fou construïda sobre un riu que surt de la terra de Gillikiya, conegut per Shikar, aquell on es recullen partícules d'or pur. (...)*".⁷

Els cronistes andalusins tenien molt clara la potència aurífera del Segre i com hem vist la descrivien.

L'escassa rendibilitat de l'extracció d'or del riu, però, va provocar l'abandó d'aquest recurs econòmic.

De tota manera trobem referències que l'or del riu Segre arribà a esdevenir un record mític que trobem fossilitzat en algunes cançons de gesta occitanes del segle

1. J. MORERA, O. MERCADAL, O. OLESTI I C. CRESPO "El Castellet de Bolvir (Cerdanya) ocupacions ceretana, iberoromana i altmedieval", *Tribuna d'Arqueologia* 2009-2010, 295-329.

2. D. CATALÁN, M.S. DE ANDRÉS "Crònica del Moro Rasis" Ed. Gredos, 1975, p. 42.

3. D. BRAMON "De quan érem o no musulmans" Eumo editorial, 2000. p.85

4. M. BARCELÓ "El sol que salió por occidente" Publicacions de la Universitat de València 2010, p.208.

5. J. VALLVÉ "La división territorial de la España musulmana" CSIC, 1986. p.151

6. L. MOLINA "Una descripción anónima de al-Anadlus" CSIC, Instituto Miguel Asín, Madrid 1983, p.78

7. A.J. MARTÍN DUQUE, "Aragón y Navarra segun el Kitab ar-Rawd al-Mi'tar" ARGENSOLA, Revista de estudios Oscenses, 27. Huesca, 1956. p.252

XIII. A l'“Anseis de Catharge” per exemple es vincula directament l'or amb la ciutat de Balaguer: “N'i verroit estre ni pour l'or de Balesgués”⁸ o “Ne l'atendist pour l'or de Balesgues”⁹; a “La Mort” d'Aymeri de Narbonne es cita: “Ne fust si liéé qui li donast tot l'or de Balesguez”.¹⁰ També se'n fa esment en la “Chanson d'Antioche”.¹¹

Segles més tard Fra Anselm Turmeda en la seva autobiografia feia esment de la seva estada a Lleida com a estudiant i com allí havia constatat la presència d'or al riu. Turmeda ens dóna la clau també per entendre el perquè de l'abandó de l'explotació:

“Mon pare era un ciutadà de Mallorca, no tenia altre fill que jo; i quan jo vaig complir els sis anys, em va enviar a un mestre sacerdot. Vaig llegir l'Evangeli gràcies a aquest sacerdot fins que en vaig aprendre de memòria més de la meitat, durant dos anys, i després vaig començar a aprendre la llengua pròpia de l'Evangeli i la ciència de la lògica, durant sis anys. Seguidament, vaig marxar de Mallorca a la ciutat de Lleida, en terra catalana, ciutat de la ciència per als cristians en aquell país, la qual té un gran riu que la travessa, on he vist or barrejat amb arena i, tanmateix, la gent considera que les despeses per a obtenir-lo no satisfan el seu benefici, i per això és deixat de banda.”¹²

A finals segle XVI, però, la població havia tornat al riu i l'explotava mitjançant la tècnica del mercuri. Ens en dóna referència el viatger Henrique Cook que explica com:

“El rio Segre, noble por sus arenas de oro, nasce en los montes Pireneos, no léxos de la villa de Puigcerdan, y viene siempre hácia mediodía: pasado que há por Balaguer y Lérida, ciudades, junto á Mesquinença, lugar del Conde de Aitona, juntado con Cinca, entra en el rio Ebro que lo embebe. Vi yo la manera como se saca el oro de la arena, la cual me pareció bien poner aquí para el curioso lector. Primeramente se pone una mesa larga cuyos dos piés se ponen en agua, y los otros dos en la ribera seca, de manera que la mesa esté como colgada. Debaxo se pone un paño grosero con cuatro clavos floxamente y en la mesa están cortadas unas rajas con cuchillo. Puesta desta manera la mesa, los que recogen este oro toman una escudilla y echan de la ribera arena dentro del paño y mesa, y con agua le pasan de tal suerte que la arena vuelve al rio. Si otra cosa se saca con la arena esto se queda en el paño ó rayas

de la mesa: lo cual habiendo hecho muchas veces, quitan el paño y lo que han recogido ponen en un bariñon ó caldero y lo guardan hasta la noche. En haciendo esto pierden todo el día: por la tarde, queriendo volver á casa, toman una bola de azogue y lo meten en el bariñon ó caldero y revuelven con la mano algún poco de tiempo. El azogue tiene esta naturaleza que dexa todos los otros metales y embebe tan solamente el oro, y evaporándolo después sobre unas brasas, parece el oro que han pescado del rio, que algunas veces vale veinte, otras diez ó más ó ménos reales. El azogue que se evapora se vuelve á recoger en una plancha de cobre con muy poco menoscabo dél.”¹³

Aquest és, però, el darrer text que coneixem que fa esment de l'or del Segre. Val a dir, però, que no sabem durant quan de temps es perllongà aquesta pràctica. Tot i que encara avui en dia es poden trobar dins el Segre a l'alçada de Balaguer, segons els geòlegs, restes de mercuri amalgamat amb or que es podrien correspondre amb el tipus de sistema extractiu descrit per Henrique Cock.

2. LA REDESCOBERTA DE L'OR DEL SEGRE

Fou a les darreries del passat segle XX quan a través dels estudiosos de la geologia es va recuperar la memòria de l'explotació aurífera del Segre. El professor Manel Viladevall de la Universitat de Barcelona va ser qui va proposar a l'Ajuntament de Balaguer la creació d'un centre de geologia a la ciutat per donar cobertura a les pràctiques que es feien amb els estudiants de la facultat i de passada promocionar el patrimoni geològic de l'entorn. En aquest marc es va demanar un projecte europeu FEDER per tal de rehabilitar l'edifici d'un antic molí fariner, el Molí de l'Esquerrà, situat al marge esquerre del riu Segre. Tot i que el projecte de rehabilitació no s'acabà, sí que es construí un annex a l'antic edifici amb la infraestructura necessària per a la pràctica esportiva de la recerca d'or, encara que en aquell moment no es va posar en funcionament.

L'any 2013, després d'anys de paralització del projecte, l'Ajuntament de la ciutat decidí activar el centre i encomanà al Museu de la Noguera que el dotés de contingut amb l'elaboració d'un projecte museològic destinat al centre de recerca esportiva d'or.

8. J. ALTON “Anseis von Carthago” Gedruckt für den litterarishchen verein in Stuttgart. Tübingen, 1892, vers 7375,p.269.

9. J.ALTON , op.cit, vers 10679, pàg.385

10. J.COURAYE DU PARC “La mort d'Aymeri de Narbonne. Chanson de geste” París 1884. versos 290-291, p.12.

11. L.MONREAL i M. DE Riquer. Els castells medievals de Catalunya. volum III, 1965, p.89.

12. A. Turmeda. “Autobiografia i atac als partidaris de la Creu” Trad. Mikel de Epalza i Ignasi Riera. Curial, 1978.

13. H.Cock. “Relación del viaje hecho por Felipe II en 1585 a Zaragoza, Barcelona y Valencia” Editores A. Morel-Fatio i A. Rodríguez Villa. Madrid, 1876, p.107-108.

Fou en aquest ordre de coses que l'equip d'investigadors i museòlegs del museu decidí proposar la integració del nou equipament en el discurs patrimonial de la ciutat i vincular l'explotació aurífera del Segre amb patrimoni medieval que constitueix l'eix vertebrador del projecte.

D'aquesta manera es proposà la producció d'una petita exposició al Centre de l'Or que fes un discurs històric sobre l'or i el Segre i posés especial èmfasi en l'època andalusina, moment de la història de Balaguer que singularitza la ciutat per la qualitat de les restes conservades d'aquest període, tant en el jaciment arqueològic del Pla d'Almatà, com en el Castell Formós o en el Centre Històric de Balaguer. Al mateix temps es reforçà el discurs de l'exposició permanent del Museu de la Noguera amb nous plafons que introduïen la importància de la recerca d'or al riu en aquella època i complementaven també la nova exposició del Centre de l'Or amb dades sobre la perduració en la memòria col·lectiva de la riquesa de Balaguer en el període andalusí, perpetuada en les cançons de gesta occitanes.

Així que finalment la primavera de 2013 obrí al públic el Centre d'Interpretació de l'Or del Segre, un equipament municipal vinculat directament al Museu de la Noguera com a extensió d'aquell.

Al centre, després de la visita a l'exposició explicativa, es pot realitzar una pràctica esportiva de recerca

d'or, a la sala anomenada dels safarejos. El visitant pot adquirir un saquet de 200 gr d'arena del riu Segre on se li garanteix la presència de 50 mg d'or. El personal encarregat del centre facilita al visitant l'àbac o batea i l'instrueix en les tècniques de recerca d'aquest metall. En acabar la pràctica el visitant s'endu un tub amb l'or que ha estat capaç de trobar.

3. LA CREACIÓ DE PRODUCTE TURÍSTIC I EL MUSEU DE LA NOGUERA

L'any 2014, el Museu de la Noguera va entrar en el projecte "El patrimoni emociona" del Servei de Museus

del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya, de creació de productes turístics d'experiència a partir dels museus catalans. El producte que s'ha creat a partir d'aquest projecte porta per títol "L'Or del Segre. A la recerca del somni de Mariam". Mariam és el nom d'una dona balaguerina de l'edat Mitjana, que podia haver estat musulmana, jueva o cristiana, i que baixava cada dia al riu amb els seus fills per extreure el daurat metall de l'aigua. Possiblement l'explotació de l'or del riu era una activitat econòmica complementària de les famílies, que era duta a terme per les dones i els nens, com podem veure encara actualment en els rius sud-americans.

És tracta d'una proposta adreçada bàsicament al públic familiar i que combina, com veurem patrimoni, natura i gastronomia. La nostra proposta al turista va una mica més enllà de la recerca esportiva d'or, tant de moda a Amèrica del Nord i alguns països europeus. Proposem al visitant iniciar la seva experiència visitant el museu de la Noguera, el museu de 1001 nits, on se li explicarà el passat andalusí de Balaguer i el seu territori, una cultura que ha estat minimitzada per la historiografia oficial fins fa pocs anys, per ser considerada políticament incorrecta. El guia acompanya llavors els turistes a través del Centre Històric fins al Centre de l'Or, on es realitza una pràctica als safarejos de recerca d'or amb àbac.

i eines adequades per baixar al riu Segre per tal de realitzar la recerca in situ. El personal del Centre prepara també al costat del riu un tast d'oli, l'or líquid, de l'associació de molins d'oli de la Noguera, acompanyat d'un vi de la DO Costers del Segre. Un cop acabada la pràctica al Segre el visitant pot degustar un menú d'època andalusina reinterpretat (els gustos de l'edat mitjana serien complicats per al nostre paladar) en algun dels restaurants de la ciutat que s'han adherit al projecte. El Museu de la Noguera ha treballat amb els restauradors en la confecció dels diferents menús, que porten incorporat or comestible en algun dels plats. I com a opció final es pot fer una excursió a la tarda per la part alta de Balaguer, visitant el jaciment del Pla d'Almatà, el castell Formós, l'església de santa Maria o les muralles de la ciutat.

El projecte "El patrimoni emociona" del Departament de Cultura de la Generalitat de Catalunya contempla també la creació de tres productes turístics més vinculats a museus catalans. Són els següents: "El camí de sant Jaume. Sabors medievals" del Museu de Lleida diocesà i comarcal; "Viatge als orígens de Pau Casals. Música i vi" del museu Casa Nadiua de Pau Casals i "El vi fa sang. Ofici i tradició" del Museu de la vida rural de l'Espluga de Francolí. Tots ells juntament amb "L'Or del Segre. El somni de Mariam" del Museu de la Noguera seran comercialitzats durant els propers mesos.

Vells i nous projectes escenogràfics a la Casa Museu Duran i Sanpere

Carme Bergés Saura - Directora del Museu Comarcal de Cervera

L'art és una eina per al desenvolupament personal i social de l'individu, que pot proporcionar cohesió i reafirmar identitats. L'art dramàtic, en tant que llenguatge total, connecta directament l'art amb el seu receptor i afavoreix el coneixement i l'emoció. En aquest context, el Museu pot ser un escenari d'excepció per facilitar el desenvolupament artístic, el creixement personal, la transmissió de coneixements i l'opinió crítica. El Museu ha de treballar en mètodes d'aprenentatge i descoberta oberts, que captin l'atenció de públics amplis, amb nivells formatius diferents i amb interessos diversos. Aquestes afirmacions han estat la causa, i també l'argument, que han guiat els projectes artístics empenyosats des del Museu de Cervera.

Amb aquesta ponència pretenem descriure les iniciatives dutes a terme des del Museu, per tal de debatre sobre els motius que les van propiciar, analitzar els objectius que es plantejaven inicialment, i la seva actualitat a dia d'avui, i valorar-ne els resultats obtinguts.

Segurament, alguns d'aquests projectes potser van naixar sense una clara conceptualització prèvia, fruit podríem dir –i ho dic amb un to absolutament positiu– de les ganes de fer alguna cosa diferent, que trenqués la imatge “avorrida” que sovint ens ha acompanyat, tot i que no sempre hagi estat encertada i justa amb les nostres accions. Altres, en canvi, ja han nascut amb tota una intencionalitat, a vegades complexa i que atorga al producte un valor afegit, que busca objectius claus i que vincula voluntats diferents (tant dels emissors com dels receptors). En ambdós supòsits, i que ara desgranarem amb detall, hi ha un punt en comú: la voluntat de millorar l'experiència “cognitiva i emotiva” del visitant del museu.

En el nostre cas, l'espai museogràfic que millor permet desenvolupar i potenciar aquests “experiments” artístics és, indiscutiblement, la Casa Museu Duran i Sanpere. És la seu principal dels projectes més innovadors que presentem i la inspiració per a noves iniciatives sobre les quals estem treballant i que tenen com a premissa d'acció la utilització de l'art com a eina educativa i com a pont de diàleg entre cultures i formes de vida que, tot i no estar molt allunyades en el temps, són ben diferents a les actuals. Segurament, una de les raons que converteixen aquest immoble en una excel·lent “escenografia” d'espectacles contemporanis és el mateix espai, on conviuen de forma natural estructures històri-

ques, i per tant universals, amb experiències personals i íntimes, però també, i al mateix temps, col·lectives.

La Casa Museu és un bon exemple de llar burgesa catalana de finals del segle XIX. Creuar el seu llindar, passejar per les sales, observar els objectes que la vesteixen ens ajuda a entendre com transcorria la vida en aquell moment. La casa ens trasllada a la Catalunya de fa més d'un segle i ens ofereix la possibilitat d'imaginar com vivien els seus habitants i quins eren els valors i les maneres que regien les seves accions diàries.

És en aquest sentit que qualsevol dels espectacles pensats per realitzar-se dins aquest recorregut, no només ha de saber conviure amb aquest “escenari natural” sinó que ha de reforçar-se en ell. Una representació teatral, un espectacle musical o una visita temàtica dins la Casa Museu pren, involuntàriament, una nova dimensió que hem de saber mesurar de forma justa. L'espectador viurà una “experiència” total. En ella intervindran tots els sentits i, a més, s'hi afegirà l'emoció d'un temps i d'un espai viscut en un altre temps, convertint el moment actual en un instant “irreal”.

Així doncs, quan des del Museu estem programant aquests tipus d'iniciatives artístiques, ens proposem assolir quatre objectius claus, i molts altres de complementaris:

- Millorar l'experiència del visitant durant la seva estada al museu.
- Desenvolupar la creativitat i l'educació emocional.
- Convertir el museu en centre generador de cultura, que treballi l'esperit crític i la pluralitat de mirades.
- Atraure nous públics i fidelitzar el públic existent, a partir d'una oferta variada.

Anem a veure quines han estat aquestes iniciatives i com s'han desenvolupat.

ESPECTACLES TEATRALS

Traspassar el temps a la Casa Duran

Un projecte amb una llarga història de representacions i d'èxits (1999-2010)

Aquest primer projecte teatral va iniciar-se el 1999. Es tractava, en aquell moment, d'un treball ambiciós, i prou innovador, que va construir-se a dues bandes: el Museu va gestar la idea, va fer l'encàrrec i va elaborar

Traspassar el temps a la Casa Duran

el guió original (M. Teresa Salat i Josep M. Muñoz), i la companyia cerverina Grepp Teatre, en va fer l'adaptació teatral i n'assumia la seva representació (direcció de Josep M. Comas i Joan Ninot).

Els objectius del projecte eren clars. D'una banda, es concebia dins una campanya d'obertura de la Casa Museu Duran i Sanpere. En aquell 1999, la Casa Duran tot just començava la seva trajectòria com a museu i, en un context de difusió i posada en valor d'aquest immoble com a equipament museístic de la ciutat, es produeix aquest espectacle. D'altra banda, hi havia la voluntat de crear un "producte" original, que permetés conèixer i mostrar la Casa d'una forma lúdica i propera. Es pretenia recrear uns records i unes vivències que fessin més pròxim l'espai i, per tant, més accessible i comprensible ja que buscàvem que el visitant es pogués identificar amb els sentiments, les anècdotes i els fets narrats (universalitat dels sentiments).

Traspassar el temps a la Casa Duran

Visita teatralitzada a Sant Pere el Gros

L'any 2010 la Paeria de Cervera, en col·laboració amb el Museu, duia a terme una campanya arqueològica a l'entorn de l'església de Sant Pere el Gros que posava al descobert les restes materials del que havia estat un antic priorat altmedieval.

Visita teatralitzada a Sant Pere el Gros

Es disposava del jaciment arqueològic, comprensible només als ulls experts dels arqueòlegs i historiadors, i d'una monografia dedicada a aquest conjunt, editada des del Museu de Cervera. Volíem, però, fer alguna acció que pogués arribar al gran públic per posar en valor l'indret, d'altra banda molt present en l'imaginari col·lectiu i molt freqüentat en el passat, i per donar a conèixer els resultats dels estudis realitzats. Així doncs, es volia apropar el patrimoni d'una manera lúdica, do-

nar a conèixer la intervenció arqueològica, fer accessible i “distreta” l’ingent documentació aportada per l’arxiu, fent “parlar” en primera persona els habitants del priorat i retornar el concepte de punt de trobada i espai de lleure que sempre havia tingut aquest espai.

Amb aquests objectius, es va utilitzar la Jornada Europea del Patrimoni per programar una primera visita teatralitzada a Sant Pere el Gros. La iniciativa, de format senzill, es basava en una única actriu que simulava ser la cuidadora de l’indret, documentada el 1379, que interpel·lava els espectadors tot explicant-los la història del Priorat. L’èxit de públic va ser rotund, fet que ens va animar a tornar a repetir la iniciativa tres anys més tard.

ESPECTACLES MUSICALS

Òpera a la casa Museu Duran i Sanpere (Dia Internacional dels Museus. Edició 2012)

L’any 2012 el Museu iniciava una línia de col·laboració amb el Conservatori de Cervera, que amb els anys s’ha anat consolidant fins a convertir-se en una cita obligatòria en la celebració del Dia Internacional dels Museus.

La idea fonamental, i d’inici, era la d’establir formes de treball comunitari entre institucions que utilitzen l’art –en el seu sentit més ampli–, i els seus llenguatges, com a mitjà educatiu. També es pretenia, i aquests eren un

objectius bàsics per al Conservatori, donar la possibilitat als alumnes dels darrers cursos de cant coral professional, d’afrontar una òpera de petit format, treballant la part musical i l’entrenament com a actor, la improvisació i la posada en escena. A tot això calia afegir la preocupació pròpia del museu. D’una banda, es volia reviuir l’esperit d’una època a partir d’una interpretació musical dins un marc arquitectònic adient, que facilitava el coneixement de la Casa Museu des d’una altra òptica i d’una manera no convencional; i d’una altra banda, es buscava captar nous públics. S’obrien les portes del Museu a un públic diferent, el qual viuria una experiència musical al mateix temps que passejaria per unes estances plenes d’història en primera persona.

Per tal d’aconseguir aquests objectius es va triar la representació de *La Canterina*, una òpera bufa amb dos actes, la primera que va escriure el comte Esterházy, amb una durada de 50 minuts. Està basada en el llibret de Carl Friberth, el qual està inspirat en l’intermezzo del tercer acte de l’òpera *L’Oringille* de Niccolò Piccini. Va ser escrita l’any 1776, i estrenada a la tardor del mateix any a Eisenstadt. Originàriament va ser concebuda per ser una part de l’intermezzo. Aquesta òpera es considera similar a *La serva padrona* de Pergolesi i *Pimpione* de Telemann.

La direcció musical va anar a càrrec de Núria Mas i la direcció artística d’Arnau Vinós, i es van celebrar tres

Òpera bufa a la Casa Duran

Dos moments d'Un passeig per la Casa Duran

sessions de nit, obertes al públic en general, i una sessió matinal destinada als estudiants de secundària de Cervera, amb un èxit total de públic que va exhaurir les entrades disponibles.

Un passeig per la Casa Museu Duran i Sanpere, amb tast de música... i alguna cosa més

(Dia Internacional dels Museus. Edició 2013)

Després de l'esforç dut a terme en l'edició anterior, l'any 2013 es va optar per fer un format més senzill que combinava la visita guiada per les diferents estances de la casa, amb petites interpretacions musicals en indrets clau del recorregut i un tast final de productes artesans elaborats a la comarca.

Visions

(Dia Internacional dels Museus. Edició 2014)

En l'edició del 2014, la col·laboració entre Museu i Conservatori va tornar a fer possible un nou projecte, de creació pròpia, d'una gran ambició, que naixia amb un caràcter d'obra total. La iniciativa convidava a recórrer diferents espais patrimonials: la Casa Duran, el carreró de les bruixes i la Casa Dalmases de la mà d'uns músics que narraven, amb les seves veus i els seus instru-

ments, una història màgica, reforçada per l'autenticitat d'uns espais reals convertits ara en escenografies. La idea i direcció del projecte va recaure, altre cop, en Núria Mas i Arnau Vinós.

El text que va utilitzar-se per a la seva difusió serveix per contextualitzar i donar sentit a allò que es pretenia: "Deixeu que us guiem per la casa Museu Duran i Sanpere i la casa Dalmases. Potser hi heu estat alguna vegada, potser ja les coneixeu... però no de la manera que ho esteu a punt de fer. Avui no només veureu les estances, els mobles i les fotografies. Avui les sentireu respirar, emocionar, reviure. Avui fareu un viatge en el temps. Però continueu el recorregut, fixeu-vos en nosaltres, seguiu-nos. Perquè a cada casa, el temps passa diferent. Obriu bé els ulls, afineu les orelles. Què passa al nostre voltant? Som nosaltres els visitants del futur o els intrusos d'un passat?".

Visions, el treball final dels alumnes de l'assignatura d'escena lírica del Conservatori de Música de Cervera –i tants altres músics i col·laboradors– és un concert, o una visita, o un recorregut, o un espectacle. Veniu, i ja ho decidireu vosaltres".

Moment final de l'espectacle Visions

Intimitats

Intimitats

(Dia Internacional dels Museus. Edició 2015)

Aquest espectacle combinava una visita guiada a la Casa Museu amb música en diferents estances del recorregut, un petit concert al Saló principal i un tast final de la cervesa artesana elaborada a la casa senyorial veïna, la Casa Dalmases. La visita va permetre entendre la casa des d'un punt de vista especial que va ensenyar aquelles "intimitats" normalment amagades als ulls del públic. És a dir, va adaptar-se el monitoratge de la visita al concepte que, també, inspirava les peces musicals que anaven interpretant-se a les diferents estances i que anaven sorprenent el visitant fins arribar al Saló principal, amb la celebració d'un "petit concert" de cloenda del recorregut. L'adaptació de la visita guiada va anar a càrrec del Museu (Carme Bergés) i la direcció musical a càrrec del Conservatori (Marta Valero).

Intimitats

REPRESENTACIONS ARTÍSTIQUES

Dialegs amb la Casa Duran (2015-2016)

Per concloure, us presentem una proposta de futur sobre la qual el Museu està treballant i que volem presentar al llarg del 2016, amb una clara i rotunda aposta per la contemporaneïtat. La nostra voluntat és la de crear ponts de comunicació entre el públic i la Casa Museu. Volem facilitar el diàleg i la interrogació entre aquells que ens visiten i els objectes que "vesteixen" la Casa per tal d'avançar en el coneixement del nostre

passat, alhora que provoquem i generem noves preguntes entorn de la nostra identitat.

Creiem que la Casa Museu permet un recorregut, fàcil i directe, per unes formes de vida i una organització de l'espai propis del segle passat. Creiem, també, que aquesta casa pot veure's i viure's des d'un altre punt de vista que, sense negar l'anterior, li dóna una perspectiva i una dimensió molt més oberta i àmplia.

Es tracta d'entendre i interpretar la casa no només com un exemple del nostre passat sinó com un mirador comparatiu d'excepció del nostre present i, encara més enllà, del nostre futur.

El nou projecte que volem encetar amb el títol Dialegs amb la Casa Museu, pretén interpel·lar l'espectador públic habitant actual de la Casa per crear, a partir de la visió de l'art contemporani, un debat que, per contrast i/o comparació, ens faci reflexionar sobre nosaltres i el nostre paper en la societat.

Dialegs amb la Casa Museu és doncs, una proposta lliure que es llança als artistes contemporanis amb un únic encàrrec: crear una obra nova, única i personal, a partir dels espais, objectes, persones o recorreguts que ens posa a l'abast la Casa Museu.

Així doncs, l'artista ha de deixar que la Casa Duran, amb tot el que conté de material -quadres, mobiliari, fotografia, teixits, objectes tecnològics, objectes decoratius, objectes religiosos...-, però també i, sobretot, d'immaterial, li parli per fer possible els dialegs i les interpel·lacions:

- Entre èpoques: el moment en què la Casa va viure versus el moment present de l'artista que hi intervé.
- Entre concepcions: la cultura noucentista que defineix la Casa versus la cultura actual. Però, també, la cultura eminentment rural de la Segarra de finals del segle XIX versus la cultura més urbana que ara ens defineix.
- Entre visions artístiques: el mobiliari eclèctic de la Casa, el paper pintat de les parets, els teixits d'indianes... versus les instal·lacions i la nova creació.
- I tants i tants altres dialegs que es poden derivar.

Amb aquest projecte volem obrir la mirada cap a la Casa Museu per tal d'explorar nous conceptes artístics i intentar aproximar-nos a la nostra realitat d'una manera, segurament, més lliure, que permetrà arribar a nous públics i crear nous discursos.

La primera intervenció la signa l'artista docent Olga Olivera, que presentarà un projecte de creació basat en les dones de la Casa Duran: Casa negra – Casa blanca, obrint un diàleg de gènere en visualitzar i donar veu a una feminitat "amagada" dins els murs de l'habitatge.

Fig. 6.- Bernat Amorós, *Epifania* (1680-1685), col·lecció particular.

Fig. 7.- Bernat Amorós, *Visitació* (1685-1690), Residència Maria Janer de Cervera.

4 lliures mensuals, així com un uniforme (amb sabates i barret inclòs).¹⁰ Segons Miralpeix, Salvador Viladomat no hauria estat un aprenent més, i comenta

que podria haver entrat com a oficial a sou, i va romandre al taller d'Amorós almenys tretze anys (fins el 1684).¹¹ El 5 d'octubre del mateix 1671 la muller

d'Amorós, Mariàngela, demanava la nul·litat del seu matrimoni per maltractament; segons el testimoni del jove pintor Joan Casamor: "li corregué darrera... sa

10. Joaquín FONTANALS del CASTILLO, Antonio Viladomat. El artista olvidado y maestro de la escuela de pintura catalana del siglo XVIII. Su época, su vida, sus obras y sus discípulos, Barcelona, 1877, p. 54-55.

11. Francesc MIRALPEIX i VILAMALA, El pintor Antoni Viladomat i Manalt (1678-1755): Biografia i Catàleg crític, Girona, 2005, (tesi doctoral, Universitat de Girona, dirigida pel Dr. Joan Bosch), vol. I, p. 42-43. Cfr. F. MIRALPEIX, Antoni Viladomat i Manalt 1678-1755. Vida i Obra, Girona, 2014, p. 39-40.

Fig. 8.- Bernat Amorós, *Epifania* (1685-1690), *Residència Maria Janer de Cervera*.

Fig. 9.- Bernat Amorós, *Presentació al temple* (1685-1690), *Residència Maria Janer de Cervera*.

Fig. 10.- Bernat Amorós, *Adoració del pastors* (1685-1690), *Residència Maria Janer de Cervera*.

muller, ab la daga nua, ab molta còlera per a matar-la... [i en alguna ocasió] li a pagades bastonadas".¹² El 27 de novembre de 1673 apareix esmentat a l'encant del mercader barceloní Llorenç Dardenya, on hi assistiren també el pintor Isidre Ballester i l'escultor Domènec Rovira.¹³

El 26 d'agost de 1679 signa un contracte per pintar les portes de l'orgue de l'església parroquial de Sant Jaume de Calaf, l'obra costava 13 dobles d'or (unes 71 lliures i 10 sous). El 20 d'abril de 1682 signa un pacte amb els obrers del convent de les Mares Caputxines de Manresa; segons Sarret, l'obra havia de ser una pintura de sant Carles que es venerava a l'altar major, abans de cremar-se l'any 1909. El 1683, Joan Calsina, canonge i prior de la seu de Manresa, encarregava a Amorós cinc quadres per l'església de Sant Miquel; segons testimoni del mateix Sarret a

l'any 1916, alguns quadres de poc "mèrit artístic" d'aquest temple van acabar a una església que es va fer al Poble Nou, i una pintura encara es podia veure a "l'altar de la Providència i en el cor de dita iglesia".¹⁴ El 1687, Amorós rebia 22 lliures per una pintura sobre tela amb la Immaculada Concepció, acompanyada de l'infant Jesús redemptor, i envoltada per una cort angèlica, obra que es va destinar a l'altar de la capella de la paeria de Cervera.¹⁵ L'última referència és del 18 de gener de 1690, quan reconeix un deute de 2 lliures amb Antoni Francí, fuster de Barcelona.¹⁶

Obra conservada i atribuïda

La Immaculada Concepció de Cervera, ara al Museu Comarcal, és l'única obra documentada i conservada de Bernat Amorós.¹⁷ Aquest fet permet conèixer l'estil del pintor, sobretot en allò relatiu a la manera de fer els detalls del rostre, els dits de les extremitats (mans

i peus), així com en el tractament del drapejat (figs. 1-4). A partir d'aquestes característiques, que es poden observar amb l'ull humà, si trobem obres amb trets estilístics anàlegs, es podran atribuir a aquest mateix artista.

El Dr. Francesc Miralpeix així ho va creure, encertadament, quan va veure dues pintures que es fins fa poc es conservaven en una col·lecció privada de Barcelona, una Anunciació i una Epifania (figs. 5-6), ambdues amb una mida similar (82 x 140 cm). L'assignació de Miralpeix no fou publicada, però sota aquesta autoria sortiren a subhasta a la casa Balclis el 21 d'octubre de 2015 (lots 1137 i 1142). L'Anunciació fou adquirida pel Museu Comarcal de Cervera, i l'Epifania per un particular. Segons l'antic propietari, es tractava d'una sèrie formada per tres pintures més. Aquesta sèrie de cinc teles estava en possessió de Maria Purificació Soler i Terol (1890-1991), a la seva casa de

12. S. TORRAS TILLÓ, *Pintura catalana del Barroc...* (Op. Cit.), p. 456.

13. AHPB (Arxiu Històric de Protocols de Barcelona), Manuel Teixidor, *Manual d'inventaris, 1661-1693*, llig. 11, s.f., 27 de novembre de 1673. Agraïxo la notícia al Dr. Santi Torras i Tilló.

14. Joaquim SARRET ARBÓS, *Art i artistes manresans*, Manresa, 1916, p. 46.

15. Agustí DURAN i SANPERE, "La casa municipal de Cervera", *Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya*, Barcelona, XXX, núm. 301, 1920 (febrer), p. 51. Cofr. A. DURAN SANPERE, *El llibre de Cervera*, Tàrraga, 1972, p. 256-257.

16. AHCB, *Arxiu del Veguer*, XXXII-39, s.f. Agraïxo la notícia al Dr. Santi Torras i Tilló.

17. En aquest mateix número de la revista *Capcorral*, vegeu un text dedicat a aquesta obra: "Bernat Amorós i la Immaculada Concepció de la Paeria de Cervera".

Fig. 11.- Antoni Viladomat, Adoració dels pastors (1700-1755), Ubicació desconeguda (foto: Miralpeix 2014, p. 336).

Fig. 12.- Bernat Amorós, Simeó (detall de la Presentació al temple, 1685-1690), Residència Maria Janer de Cervera.

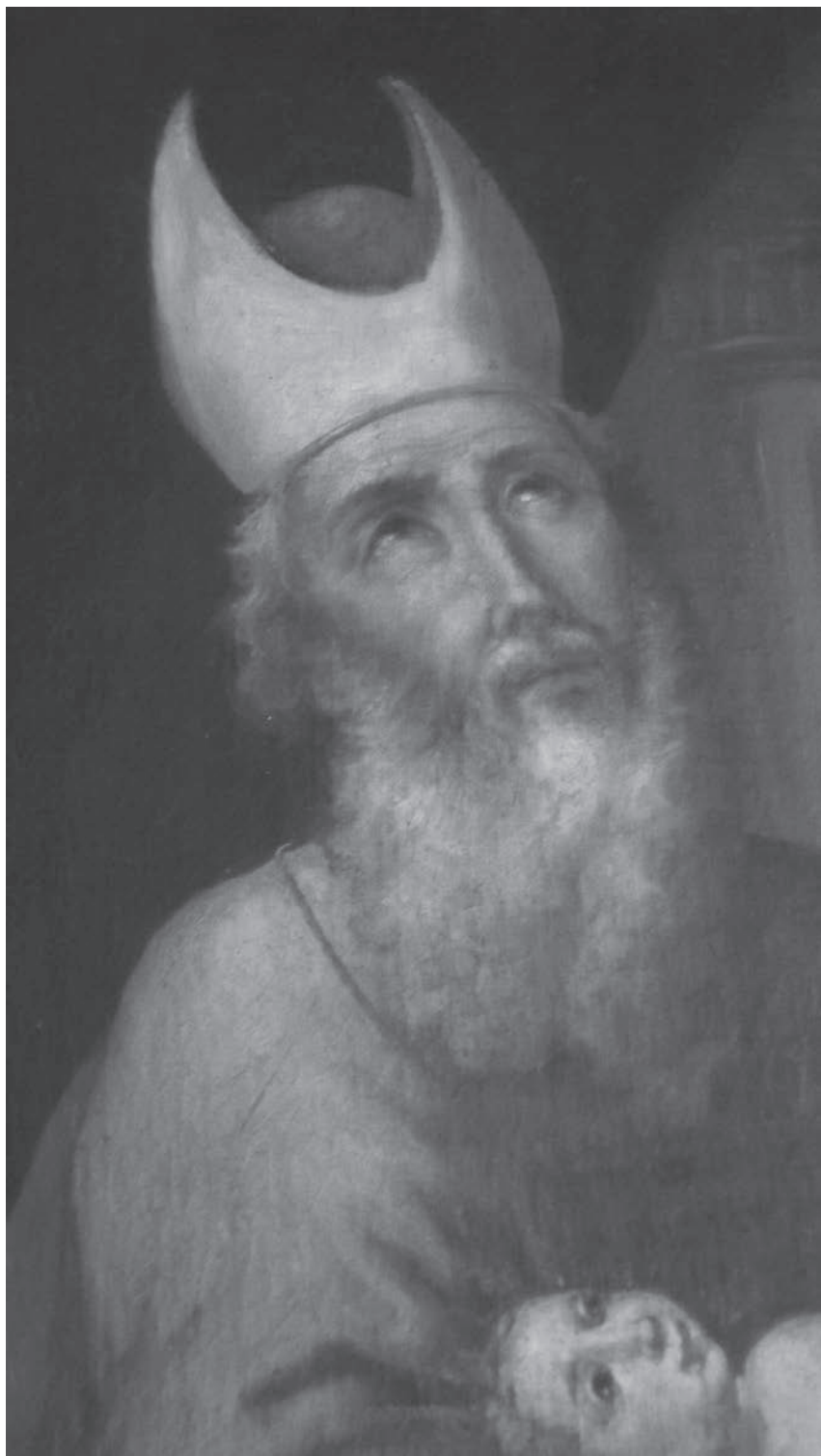
Tàrrrega. La senyora Soler Terol era filla de Leonci Soler i March (1858-1932), advocat i polític catalanista de Manresa, i estava casada amb el targarí Josep Maria Segarra i Vives (1885-1921), comerciant de ferros i que fou alcalde de Tàrrrega.¹⁸ L'oncle de Maria Purificació era l'arquitecte Alexandre Soler i March (1873-1949), qui fou l'encarregat de projectar (1911) i construir (1916) la casa, a més de dissenyar-ne el mobiliari, on viuria la seva neboda i el seu marit.¹⁹ S'afirma que el propi Alexandre Soler i March fou el qui va regalar els quadres a la parella de recent casats. Si fos així, es podria especular que les pintures tinguessin un origen en la ciutat de Manresa, on el pintor Bernat Amorós hi està documentat treballant, tot i que es tracta d'un extrem de difícil precisió. Les altres tres pintures romanes en mans privades, dues es conserven a Barcelona i la tercera a Sant Sebastià (País Basc).

A la ciutat de Cervera hi ha altres obres que estilísticament també es poden atribuir a aquest mateix pintor barroc. Concretament, es tracta de quatre teles amb els temes de la Visitació, l'Adoració dels pastors, l'Epifania i la Presentació al temple (figs. 7-10). Els quadres es conserven a l'actual Residència geriàtrica Mare Janer, al carrer Major (núm. 66) de Cervera. Segons Duran Sanpere provenen de l'antiga casa dels jesuïtes que hi havia al mateix lloc.²⁰ La Companyia de Jesús es van instal·lar a partir de 1646, quan van rebre l'església de Sant Bernat i una casa gràcies a una donació de Francesc de Santmartí. El temple era "poco decente, [...] [per ser] vieja y ruïnosa", i a partir de 1698 fou reformat gràcies a les deixes atorgades l'any anterior per Pau Aguilés

¹⁸. Vegeu: Joaquim CAPDEVILA i CAPDEVILA, "Noucentisme i festes civils de la llengua catalana: les festes del bon mot i la diada de la llengua catalana de 1916 (les seves manifestacions a la Catalunya nord-occidental)", Urtx. Revista Cultural de l'Urgell, 16, 2003, p. 289.

¹⁹. Marc LEÓN i BARTURÓ, Estudi i anàlisi de l'obra arquitectònica d'Alexandre Soler i March (1873-1949), Barcelona, 2012, (projecte de final de carrera dirigit per Maribel Rosselló i Nicolau, Universitat Politècnica de Catalunya), p. 7 i 48; Jaume RAMON i SOLÉ, "La Casa Segarra (1916)", Londarí, 29, 2015 (juliol-agost), p. 50-51.

²⁰. A. DURAN SANPERE, El llibre de Cervera (Op. Cit.), làmina LIV (peu de foto).

(hi ha constància d'un plànol enviat des de Roma).²¹ Les pintures s'haurien de datar entre 1685 i 1690, del moment en què Amorós treballa a Cervera, per tant, d'abans de les reformes documentades. Les obres amiden 94 x 162 cm (108 x 177 cm amb marc), de format apaïsat, amb les figures representades de tres quarts. En relació amb la pintura catalana de la segona meitat del segle XVII, aquests quadres tenen una concepció molt moderna, que anuncien l'art que posteriorment durà a terme Antoni Viladomat. Fins a cert punt, trobem analogies curioses entre Amorós i Viladomat: compareu la composició de l'Adoració dels Pastors de Cervera, quasi idèntica a una atribuïda a Viladomat i ara en parador desconegut (figs. 10-11); o el rostre del sacerdot Simeó de la Presentació de Jesús al temple cerverina amb la cara de Sant Felip Neri viladomatesca, obra que pertany al retaule de la capella dels Dolors de l'església de Santa Maria de Mataró (figs. 12-13).²²

21. Antoni BORRÀS i FELIU, "Alguns aspectes, materials i econòmics, del col·legi de Sant Bernat de Cervera (segles XVII i XVIII)", *Església i societat a la Catalunya del segle XVIII*, Cervera, 1990, vol. 2, p. 35-55. Cfr. Maria GARGANTÉ, *Arquitectura religiosa del segle XVIII a la Segarra i l'Urgell*, Barcelona, 2006, p. 313-319.

22. F. MIRALPEIX, *Antoni Viladomat...* [2014] (Op. Cit), cat. 105 (p. 324) i cat. 132 (p. 336).

Fig. 13.- Antoni Viladomat, Sant Felip Neri (1722-1730), Capella dels Dolors, església de Santa Maria de Mataró (foto: Miralpeix 2014, p. 324).

patrimoni rescat

Intervenció de conservació/restauració a la façana de l'església de St. Antoni de Cervera

Ramon Pijuan Regidor

L'any 1787 es va construir l'actual façana de l'església de St. Antoni. Dissenyada amb pedra vista, va ser construïda amb carreus regulars de pedra sorrenca o saulonera i les juntes amb morter de calç.

En la seva descripció podríem distingir tres nivells: superior, central i inferior conformats per les dues cornises següents que composen l'espai.

El nivell superior correspondria al coronament de la façana amb una combinació de formes corbes i rectes amb caràcter ascendent a la zona central (testera semicircular mixtilínia) que sobresurt per damunt dels vessants de la teulada decorada amb una motllura de recorregut recte. A la zona central del parament s'ubica un escut amb la data de construcció de la façana (1787).

Imatges abans i després de la intervenció

El nivell central i de més alçada és compost per un parament llis amb una rosassa central de forma el·líptica amb motllura senzilla seguida i flanquejada per dues carasses

amb orifici circular que originalment podien tenir una funció d'evacuació de les aigües pluvials de la teulada. En aquest punt, cal a dir que, durant la intervenció es varen detectar restes de tubs metàl·lics dins els orificis i, amb el suport d'imatges fotogràfiques de principis dels anys trenta del segle XX s'ha pogut determinar que de l'orifici de les carasses sortien uns tubs en forma de trompeta semblants a les gàrgoles localitzades a la façana de l'edifici de la Universitat. Tanmateix es va detectar que l'orifici de la carassa de la dreta s'acabava en el mateix carreu de pedra on està esculpida i per tant la seva funció sempre havia estat decorativa, possiblement per mantenir una simetria amb la seva companya.

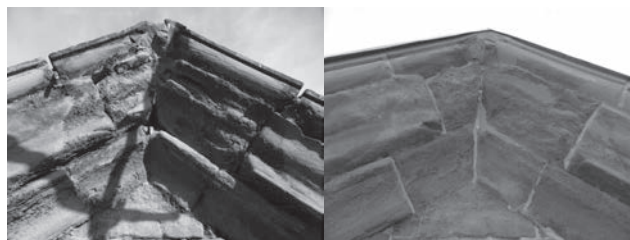
Imatge de la carassa esquerra abans i després de la intervenció

El nivell inferior és compost per la portalada central d'accés a l'edifici. Sent la zona més decorada de la façana. Es tracta d'una porta de mig punt amb entaulament sostingut per dues pilastres que es transformen en columnes adossades que, sobre elles es situen els estípits. Els estípits estan composts amb la zona inferior decorada amb cortinatges i figures femenines amb les extremitats convertides amb motius vegetals i en un dels estípits apareix la data 1598. La part superior està composta per dos bustos femenins amb llargues cabelleres coronades amb un capitell d'ordre jònic cadascuna. Sobre l'arc un relleu de forma el·líptica format per quatre grans carreus de pedra envoltats per volutes representen el prodigi del Sant Crist de Cervera amb Crist crucificat i un pelegrí-àngel a cada costat. Damunt l'entaulament una fornicula central reservada al sant titular corona el conjunt flanquejat per dos pedestals que segueixen l'alçat dels estípits.

Aquests estípits són elements reaprofitats que provenien del pedestal del retaule de l'altar major de l'església de Sta. Maria de Cervera, construït entre 1595 i 1603 per Francesc Rubió, imaginari de Mojà, el barceloní Miquel Rubiol i Clau-

di Perret, imaginaire borgonyó. Consagrat el 18 de juny de 1605 a càrrec del primer bisbe de Solsona, Lluís Sanç. Els estípits s'atribueixen a la mà de Jaume Rubió, possiblement pertanyent a la nissaga de Francesc Rubió. D'aquest retaule només es conserven els dos estípits i un escut heràldic amb la representació del cervol, custodiat al Museu Comarcal de Cervera amb el número d'inventari 1856.

Imatges abans i després de la intervenció

pluvial afectés directament els paraments llisos produint el desplaçament dels carreus fins a 10 cm de gruix i la pèrdua dels morters de juntes. Accelerant un procés progressiu de penetració de l'aigua a les parts interiors dels carreus no deteriorats. Sobre la pedra s'acumulaven terra, pols medioambiental, arena-argila provinent de l'erosió de la pròpia pedra i restes orgànics avícoles. Les zones properes a les cornises i motllures presentaven patines biogèniques. Possiblement fongs, bacteris i algues.

En el moment de l'estudi de l'estat de conservació de la façana es van comptabilitzar 102 carreus amb desplaçaments i esquerdes. I uns 153 carreus en procés d'arenització, en alguns casos en forma d'alveolització. Essent les pedres més malmeses les que formaven part de les cornises, bona part d'elles desaparegudes, les zones de paraments llisos immediatament sota les cornises perdudes i les zones sobre les cornises. Es a dir, totes aquelles zones descobertes davant l'acció d'una humitat pluvial directe.

Les proves per determinar els valors de sals solubles localitzats als diferents nivells de la façana van donar negatiu. Aquest fet va ser determinant per a poder identificar aquest tipus de pedra com provinent de roques sedimentàries que incorporen argiles en la matriu de la pedra (el material que hi ha entre els grans que formen la roca). I confirmar que el deteriorament del material petri era degut a l'erosió de les argiles per l'acció de la humitat.

Les intervencions, previ estudi i assessorament, van seguir dues línies:

Una reintegració volumètrica il·lusionista de les cornises que protegien de l'aigua de la pluja amb un sellament hermètic a la zona superior amb planxes de coure per protegir la resta del conjunt, i, per una altra banda una reintegració arqueològica als paraments llisos i parts escultòriques consolidant esquerdes, bisellant desnivells a cadascun dels carreus i recomposant el morter de juntes a tota la superfície.

Previ a la meua incorporació física a la intervenció de la façana de l'església de St. Antoni la junta facultativa de les obres ja havia donat el vist i plau a la constructora per iniciar les reintegracions volumètriques de les cornises i motllures amb una primera aplicació de morter de calç preparat Hydro-mur (Weber.tec) reforçat cada 50cm amb barres de carboni perpendiculars empotrades al mur i cable de coure disposat longitudinalment per enfortir l'estructura.

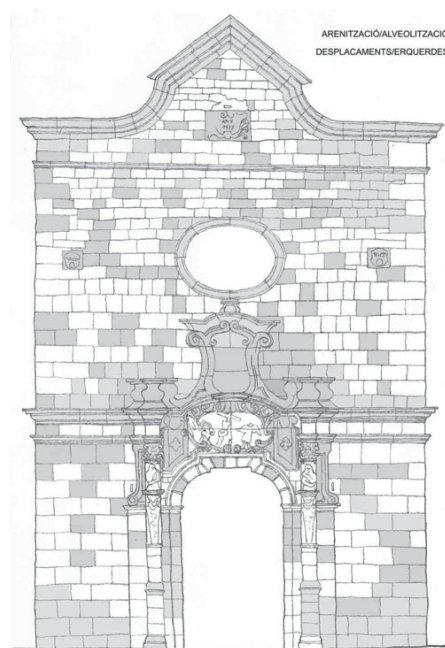
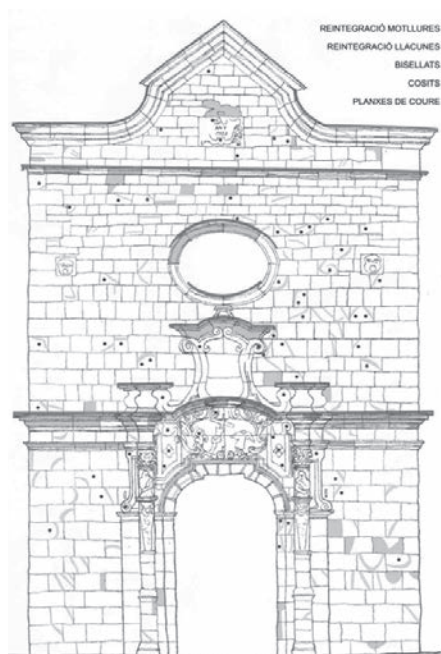

Imatges estípits després de la intervenció

L'edifici ha estat sempre en ús. Durant la Guerra Civil Espanyola va patir desperfectes. A principis dels anys vuitanta del segle XX es van realitzar unes intervencions de renovació a l'interior de l'edifici però no hi ha documentació sobre intervencions realitzades a la façana. Tot i que després de la intervenció del conjunt el 2014 es va determinar una capa de pintura gris a la porta i conjunt escultòric immediat, possiblement per ocultar les marques de les fogueres davant la façana realitzades durant la guerra civil.

Durant els mesos de maig i primera quinzena de juny de 2014 es van dur a terme un seguit d'actuacions per aturar el deteriorament progressiu d'aquesta façana.

La façana presentava un estat ruïnós amb pèrdua d'una bona part de les cornises mutil·lorades provocant que l'aigua

Imatges abans després de la intervenció

El procés d'intervenció en les cornises i paraments llisos va ser:

1. NETEJA/SANEJAMENT SUAU DE LA PEDRA: La primera intervenció va ser un sanejament suau de tota la superfície per a determinar l'estat de conservació real de la pedra salvable. Per mediació de raspalls de pues de plàstic es va retirar tots aquells excessos de terra, pols, i pedra disgregada conservant aquells elements petris amb uns mínims de solidesa o que volumètricament eren interessants de conservar. Tanmateix, en aquesta primera fase es va retirar mecànica-

ment la reparació de ciment Portland localitzada sobre la cornisa del coronament.

2. ELIMINACIÓ PÀTINA BIOGÈNICA: Amb la façana neta de la capa superficial que no permetia veure l'estat real de la pedra es va poder determinar aquelles zones on hi havia patina biogènica. Aquestes zones es van tractar amb l'aplicació del biocida Preventol R180 2% en aigua destil·lada i retirat de les restes 24 h després de la seva aplicació.

2. CONSOLIDACIÓ PARAMENTS LLISOS I MOTLLURES (BISELLATS): La següent actuació va ser bisellar amb morter preparat Keim Restauro Top. Pantone Keim: 103, 105, 107 els desplaçaments de 102 carreus de pedra per les zones inferiors i laterals sota nivell d'1 mm deixant pas a les zones superiors pel posterior escolament del morter d'injecció PLM-A.

3. CONSOLIDACIÓ PARAMENTS LLISOS I MOTLLURES (COSITS): Després de la primera consolidació es va determinar fer cosits a un total de 53 carreus de pedra amb barres de carboni d'1,5 cm de diàmetre i 20/30 cm de longitud fixades amb resina epoxi hilti pixotròpica amb pistola (no resina de polièster) i el posterior cobriment de 2 cm de gruix amb morter preparat Keim Restauro Top. Pantone Keim: 103, 105, 107

5. RECONSTRUCCIONS VOLUMÈTRIQUES: L'axioma principal en aquesta fase va ser que tota reintegració volumètrica havia de quedar sota nivell entre 1 i 2 mm per a poder distingir-les clarament en una visió a 50 cm. Les reintegracions es van realitzar amb morter preparat Keim Restauro Top. Pantone Keim: 103, 105, 107. En la creació de les motllures i cornises es va seguir escrupolosament l'estudi formal realitzat al projecte bàsic i d'execució.

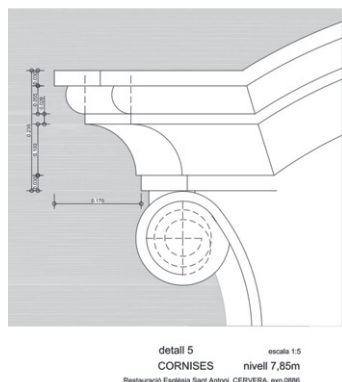
6. PROTECCIÓ SUPERIOR CORNISES: Secats els nous morters es va procedir al cobriment superior de totes les cornises i motllures sortints amb planxes de coure adaptades a la forma de la façana amb graó volant de dos cm fixant-les amb tacs químics sense estirè i cargols i arandeles de coure. Posteriorment pel sellament de les planxes amb el parament vertical petri es va usar Sicafresh. Aquest sellament

es va dissimular amb el seu cobriment amb una capa de 2 cm de guix de morter preparat Keim Restauro Top. Pantone Keim: 103, 105, 107

7. REINTEGRACIÓ DE JUNTES: Excepte en un 10% de la superfície que es conservava l'original, a la resta es va realitzar una reintegració volumètrica amb morter de juntes Keim Restauro. Pantone Keim: 109

El procés d'intervenció en els elements escultòrics va ser:

1. PROVES SALS SOLUBLES: Es van realitzar proves als tres nivells de la façana amb l'aplicació d'apòsits de polpa de paper Arbocel amb aigua destil·lada i posterior aïllament amb film de plàstic i alumini durant 24h. El procés es va realitzar tres vegades. Els paràmetres obtinguts en la lectura del

Estudi formal cornisa de la fornícula

conductivímetre van donar per sota 100 µs en tots els casos. Podent determinar que en cas d'haver sals aquestes estaven inalterables.

2. RETIRAT D'ACUMULACIONS SÒLIDES: Per mediació de paletina i mecànicament es va retirar les acumulacions de terra, sorra, pols medio-ambiental i deixalles avícoles per determinar estat de conservació real dels elements escultòrics.

3. CONSOLIDACIÓ (BISELLATS): La següent actuació va ser bisellar amb morter preparat Keim Restauro Top. Pantone Keim: 103, 105, 107 uns 100 desplaçaments per les zones inferiors i laterals sota nivell d'1 mm deixant pas a les zones superiors pel posterior escolament del morter d'injecció PLM-A.

3. CONSOLIDACIÓ (COSITS): Després de la primera consolidació es va determinar fer cosits a un total de 19 zones amb barres de carboni d'1 '5 cm de diàmetre i 20/30 cm de longitud fixades amb resina epoxi hilti pixotrópica amb pistola i el posterior cobriment de 2 cm de guix amb morter preparat Keim Restauro Top. Pantone Keim: 103, 105, 107.

4. ELIMINACIÓ PÀTINA BIOGÈNICA: Amb els elements escultòrics consolidats es va poder tractar aquelles zones on hi havia pàtina biogènica. Aquestes zones es van tractar amb l'aplicació del biocida Preventol R180 2% en aigua destil·lada i retirat de les restes 24 h després de la seva aplicació.

5. NETEJA QUÍMICA: L'escut amb data 1787 i carasses de les gàrgoles es van tractar amb l'aplicació d'apòsits de carbonat d'amoni al 10% amb aigua destil·lada i polpa de paper i aïllats amb film plàstic durant una sessió de 5 hores. El conjunt escultòric de la portalada va estar tractat amb una primera aplicació d'apòsits de carbonat d'amoni al 10% amb aigua destil·lada i polpa de paper i aïllats amb film plàstic durant una sessió de 24 hores. Posteriorment es va retirar mecànicament les restes de pintura plàstica gris i estuc (provinents d'una intervenció dels anys 40 del segle XX). Una segona aplicació d'apòsits de carbonat d'amoni al 8% amb aigua destil·lada i polpa de paper i aïllats amb film plàstic durant una sessió de 24 hores.

6. TRACTAMENT METALLS: Els elements de ferro forjat van estar tractats amb àcid tànic i posteriorment protegits amb capa de Paraloid B-72 al 10% en acetona.

7. REINTEGRACIÓ PICTÒRICA: La reintegració volumètrica de la cornisa del nivell inferior per posició, dimensions grans i proximitat a l'espectador oferia un aspecte mes fosc que la resta del conjunt. Es va determinar aplicar unes veladures per aclarir-lo amb pintures de silicat KEIM Concretal-Lasur aplicat amb esponja marina.

8. TRACTAMENT FUSTA: El marc del rosetó i porta d'accés es va realitzar una intervenció de sanejament amb una neteja de aigua destil·lada+isopropanol (50%) i posterior protecció d'un vernís d'exterior TITAN diluït en un 25% d'essència de trementina.

9. TRACTAMENT VIDRE: El vidre del rosetó es va netejar amb sabó neutre i aigua destil·lada.

La intervenció que s'ha realitzat a estat curativa eliminant els diferents processos de deteriorament de la pedra. Realitzades les tasques de restauració/conservació es pot afirmar que l'estat de la façana és estable. Per a la conservació d'aquesta estabilitat caldria, però, un manteniment preventiu permanent per evitar futures alteracions, siguin del propi envelliment de la pedra o dels materials que s'han usat en aquesta darrera intervenció. Seria ideal una revisió anual del conjunt accedint amb un elevador a la part superior de la portalada escultòrica per a retirar les acumulacions de pols, terra medioambiental i excrements avícoles. Tanmateix en aquestes revisions identificar i deixar constància de futures noves alteracions per professional especialitzat.

Les obres han estat dutes a terme pel Bisbat de Solsona amb la inestimable participació de feligresos i particulars. La direcció de l'obra a estat a càrrec de l'arquitecte Ramon Padullés, l'arquitecte tècnic Jaume Cuadrench Bertran i la constructora Codina Vall s.l.

la peça del museu

Bernat Amorós i la Immaculada Concepció de la Paeria de Cervera

Joan Yeguas i Gassó

FITXA TÈCNICA

- Bernat Amorós
- Immaculada Concepció
- 1687
- Pintura sobre tela
- 148 x 117,5 cm
- Paeria de Cervera
- Museu Comarcal de Cervera, núm. d'inventari . 1682

Bernat Amorós fou un pintor i daurador català de la segona meitat del segle XVII, documentat entre els anys 1653 i 1690.¹ Cap al final de la seva carrera, l'any 1687, l'artista va rebre 22 lliures per una pintura sobre tela amb la Immaculada Concepció, acompanyada de l'infant Jesús redemptor, i envoltada per una cort angèlica (fig. 1).² L'obra, que amida 148 x 117'5 cm, fou concebuda per decorar la nova capella que es va realitzar dins la Paeria de Cervera, un edifici que també en aquell moment s'acaba de construir. Hi ha constància que el Papa Innocenci XII va autoritzar a fer missa en aquesta capella el dia 14 de febrer de 1693. El fet que aquesta pintura no estigués acompanyada de cap element decoratiu suplementari fou un tema de crítica entre els paers cerverins. Per exemple, el 4 de febrer de 1705 afirmen: "no hi ha retaule ni altre ornament sinó un quadre de la Concepció de Maria Santíssima, cosa

que produeix mal efecte a les persones que ho veuen". Per això, només un mes i escaig després contracten a l'escultor Fèlix Ribes per fer un retaule per a la capella.³ Posteriorment, la capella va tenir unes reformes cap el 1802, i els elements artístics foren traslladats a un oratori anomenat de Santa Eulàlia (eliminat el 1964). En tot cas, l'obra pictòrica va ingressar a l'actual Museu Comarcal de Cervera el 2 de setembre de 1914, en qualitat de dipòsit de la Paeria cerverina.

La pintura és d'una qualitat extraordinària i la iconografia és una raresa. Concretament, aquest tipus d'Immaculada Concepció fou propagada en el segle XVII pels franciscans i jesuïtes, i s'ha tendit a anomenar la "Immaculada franciscana", on el barregen dos missatges: 1) l'arribada de la Verge (la Mare de Déu descendeix sobre la mitja lluna de l'esfera celeste), i 2) Maria, acompanyada pel seu Fill, que porta l'estendard de la Resurrecció, mata el drac de l'heretgia.⁴ En realitat es tracta d'una Verge apocalíptica, derivada de la lectura de l'apòstol sant Joan (Ap. 12, 4-5): "El drac es va aturar davant la dona que havia d'infantar per devorar-li el fill així que nasqués. La dona

va posar al món un fill, un noi que ha de governar totes les nacions amb una vara de ferro. El fill de la dona va ser endut cap a Déu i cap al seu tron". Curiosament, la iconografia ortodoxa de la Immaculada Concepció beu de la mateixa font, però és interpretada en un altre sentit. Així ho indicaren diferents tractadistes i preceptors de com s'havia de pintar la representació d'aquest tema. Per exemple, Francisco Pacheco en el seu *Arte de la pintura*, publicat el 1649 després de la seva mort, afirma clarament que la Verge no havia de portar l'Infant als braços en el capítol dedicat a la "pintura de la Purísima Concepción de Nuestra Señora"; i explica com Enrique de Guzmán, agent de la "Limpia Concepción" nomenat pel rei Felip III l'any 1617, féu modificar una estampa mal representada el 1626.⁵ Malgrat tot, fou una iconografia que va tenir certa difusió arreu de l'Europa catòlica, sobretot a partir que Carlo Maratta va pintar el 1663 a la capella Sylva de l'església de Sant'Isidoro Agricola a Roma (fig. 2), i la posterior circulació d'una estampa amb la mateixa autoria i composició.

La pintura d'Amorós recorda moltíssim les Immaculades Concepcions de José Antolínez (Madrid, 1635-1675), especialment una de les més brillants, que es conserva al Museu Nacional d'Art de Cata-

lunya, signada i datada l'any 1666 (fig. 3); fixeuvos també en les analogies amb una altra que es troba a l'Alte Pinakothek de Munich, aquesta del 1668. No sabem exactament de quina obra Amorós va manllevar el model, però ha de ser un Antolínez, que deuria veure en directe o conèixer a través d'un gravat, i del qual pren nota de la gesticulació de la cara, el moviment de la roba i de la cort d'àngels. A més, hauria de ser una obra que versiona a la coneguda "Mare de Déu del coll llarg" (cap a 1535) del Parmigianino (conegut com Girolamo Francesco Maria Mazzola, Parma 1503 – Casalmaggiore, 1540), conservada als Uffizi de Florència (fig. 4). Compareu l'obra italiana amb la posició de les cames i del braç esquerre de la Immaculada d'Amorós, i podeu advertir indirectament aquest model en algunes obres d'Antolínez, com ara la Immaculada del Museu de Bellas Artes de Sevilla.⁶

1. La cronologia es pot ampliar, gràcies a dades documentals que ha localitzat el Dr. Santi Torras i Tillo. Per a una trajectòria del pintor, vegeu: Joan YEGUAS, "Notes de pintura a la Segarra calafina: Bernat Amorós (1679) i Mateu Fernández (1684)", *Miscellania Aqualatensia*, núm. 15, 2013, p. 89-98.

2. Agustí DURAN i SANPERE, "La casa municipal de Cervera", *Butlletí del Centre Excursionista de Catalunya*, Barcelona, XXX, núm. 301, 1920 (febrer), p. 51. Cofr. A. DURAN SANPERE, *El llibre de Cervera*, Tàrraga, 1972, p. 256-257.

3. Vegeu: Josep Maria LLOBET PORTELLA, "L'escultor Fèlix Ribes, fill de Piera i domiciliat a Tàrraga, autor del retaule de la capella de la Paeria de Cervera (1705)", *Urtx. Revista Cultural de l'Urgell*, 1, 1989, p. 67-74.

4. Margarita LLORENS – Miquel Àngel CATALÀ, *La Immaculada Concepción en la historia, la literatura y el arte del pueblo valenciano*, València, 2007, p. 122-123.

5. Francisco PACHECO, *El arte de la pintura*, 1649 (edició consultada: a cura de B. Bassegoda, Càtedra, Madrid, 1990), p. 575.

6. Vegeu: Diego ANGULO, José Antolínez, Madrid, 1957.

tauler d'anuncis

1

Exposicions en oferta

El Naixement de la Generalitat de Catalunya

Exposició itinerant produïda pel Museu Comarcal de Cervera amb el suport de la Generalitat de Catalunya, La Caixa i la Paeria de Cervera.

Es tracta d'una exposició modular a base de cubs de PVC translúcid amb il·luminació interior, impressió de vinil adherida amb adhesiu a la pràctica totalitat de les cares. El suport són de fusta amb potes d'alumini, que són la base dels diferents mòduls.

Consta també d'equipaments audiovisuals en 3 dels cubs, que s'han modificat per tal d'incorporar unes pantalles LCD connectades a uns dispositius multimèdia que funcionen amb tecnologia flash, un dels quals té efecte àudio (amb auriculars).

La distribució de l'exposició ha estat concebuda per tenir una configuració determinada que pot admetre variacions sense que es perdi el disseny original, i el seu disseny modular permet adaptar-la a diferents tipus de sales.

Com a requeriments bàsics s'ha de comptar amb un punt de llum per a cada un dels 6 mòduls, i una potència elèctrica de 3500 w. Seria convenient també poder disposar d'un espai de magatzem per als embalatges de tota l'exposició. L'espai de l'exposició, hauria de ser d'uns 80m², i l'espai mínim recomanat és de 36m² lliures d'obstacles.

L'exposició compta amb material didàctic i un lloc web propi: www.exponaixementgeneralitat.cat que es posa al servei del professorat per a l'ampliació i aprofundiment dels conceptes treballats en l'exposició i que pot servir com suport per a la realització del quadern, alhora que permet implementar les àrees de recerca i interacció.

Condicions de préstec: 800€ en concepte de muntatge i transport que aniran a càrrec de la institució sol·licitant.

Una mirada a Claudi Gómez Grau

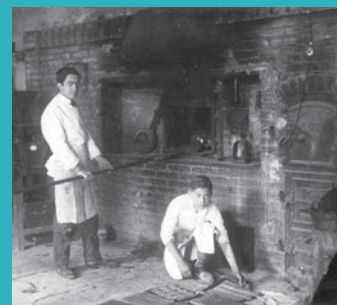
Exposició que té com a protagonista la figura del fotògraf cerverí Claudi Gómez Grau i la seva tasca com a retratista no només d'una geografia concreta -la Segarra-, sinó d'unes formes de vida i de treball que van caracteritzar la Catalunya de principis de segle XX. Es tracta d'una sèrie de fotografies que ens mostren el treball realitzat per Claudi Gómez Grau a la comarca de la Segarra entorn de les feines del camp i els vells oficis tradicionals.

La mostra consta de 43 fotografies de 51 x 71 x 2 cm, amb les seves fitxes tècniques corresponents; text explicatiu de fullola de 245x122 cm; plòter amb la imatge de Claudi Gómez Grau, de 183 x 130 cm.

Disposa de guia didàctica

Condicions de préstec: exposició gratuïta

El transport i el muntatge corren a càrrec de la institució sol·licitant

Manuel de Pedrolo... o la paraula feta imatge. Recull de poesia concreta

Exposició formada per 63 poemes que s'emmarquen dins el corrent anomenat poesia concreta i que ens permeten conèixer una de les vessants més desconegudes de Manuel de Pedrolo.

L'exposició es compon de 39 poemes originals format din A4 emmarcats, 22 poemes originals format sobres, 3 llibres originals mecanoscrits, CD i 1 fotografia plotejada de mida gran. L'emmarcat dels poemes és amb marc de fusta de pi, vidre i paspartú color cru. La foto emmarcada mesura 41,7 x 51,7 cm.

Condicions de préstec: exposició gratuïta. El transport, el muntatge i l'assegurança de les obres corren a càrrec de la institució sol·licitant.

L'ÚS DE LA MATÈRIA. Pintures murals i dibuixos sobre teatre fet a Catalunya

Exposició de Mariona MILLÀ per homenatjar Manuel de PEDROLO

L'exposició reproduceix el títol d'una obra teatral escrita per Manuel de Pedrolo el 1963: L'ús de la matèria, i que Mariona Millà va plasmar sobre tela el 1978 amb la força expressionista que caracteritza tota la seva obra i que tradueix en formes plàstiques, directes i contundents, el concepte angosiós que domina l'obra teatral de Pedrolo.

Una simbiosi perfecta que esdevé el tret de sortida del que serà un recorregut per bona part del teatre fet a Catalunya i il·lustrat, interpretat i redimensionat per l'artista Mariona Millà.

Condicions de préstec: podeu trobar el dossier de condicions tècniques a l'adreça www.museudecervera.cat. El transport, el muntatge i l'assegurança de les obres corren a càrrec de la institució sol·licitant.

Pedrolo, polièdric

Manuel de Pedrolo és una de les personalitats més significatives de la literatura catalana de la segona meitat del segle XX. Ho és per la importància de la seva producció i per la diversitat de tècniques, gèneres i estils que va conrear al llarg de la seva vida.

Aquesta mostra, mitjançant el grafisme del retrat i la caricatura, vol ressaltar aquest fet polièdric.

Es tracta d'una exposició de creació que "juga" a través de tractaments infogràfics amb una trentena de caricatures i retrats de l'escriptor realitzats per diferents dibuixants per a la premsa escrita. Les fonts arrenquen de l'any 1951 fins al 2000 i s'han localitzat al Periódico, Ressonà (la primera revista en català de la postguerra), La Vanguardia, Avui, El Món, El Temps, Serra d'Or, Alcalá (Madrid), Diari de Barcelona, Tele/Exprés, Àncora, ABC....

L'exposició consta de 20 quadres de diferent format, 1 plòter amb caricatura, 1 silueta de cartró ploma, 1 cortina amb caricatura i una caricatura feta amb peces 3D.

S'ha editat un catàleg de la mostra.

Condicions de préstec: exposició gratuïta

El transport i el muntatge corren a càrrec de la institució sol·licitant.

Estrictament Personal. Pedrolo vist a través de l'objectiu d'una càmera

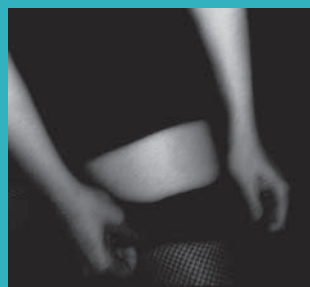
Manuel de Pedrolo és una de les personalitats més significatives de la literatura catalana de la segona meitat del segle XX. Ho és per la importància de la seva producció i per la diversitat de tècniques, gèneres i estils que va conrear al llarg de la seva vida.

El Museu Comarcal de Cervera, conjuntament amb la Fundació Manuel de Pedrolo, han preparat una mostra de fotografies basada en textos de l'escriptor corresponents a les dues entregues del premi fotogràfic que convoca la Fundació.

L'exposició consta de 28 quadres de diferent format amb les seves carteles corresponents, DVD catàleg 3r premi de fotografia i 30 catàleg del 1r i 2n premi de fotografia.

Condicions de préstec: exposició gratuïta

El transport i el muntatge corren a càrrec de la institució sol·licitant.

Arquitectura popular a la Segarra. Imatges del nostre patrimoni etnològic

Mostra fotogràfica que ens proposa un recorregut per les diferents tipologies constructives de l'arquitectura popular que modelen el paisatge de la Segarra. L'exposició ens mostra exemplars de cabanes, pletes, parets de marge, basses, peixeres, pous, cisternes, pous de gel, safarejos, piques per netejar, rescloses, forns de guix i de ciment, pallisses i colomars.

L'exposició es compon de 34 fotografies muntades sobre plàstic cel·lular i sense emmarcar.

Condicions de préstec: exposició gratuïta

El transport i el muntatge corren a càrrec de la institució sol·licitant.

2

Oferta didàctica

La quotidianitat al segle XIX: dues formes de vida

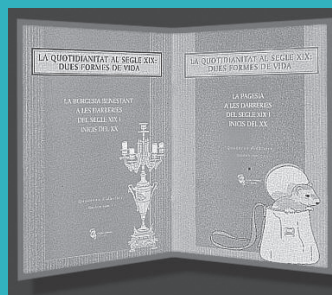
Quaderns didàctics del Museu Comarcal de Cervera, núm. 1

Els quaderns didàctics del museu estan destinats al cicle superior de primària i educació secundària i, a través de diferents activitats que procuren la participació activa de l'alumnat, es pretén abordar un període històric determinat, el final del segle XIX i inicis del XX, i les seves formes de vida pròpies. En aquest sentit, el quadern proposa dos recorreguts: l'un per la Casa Museu Duran i Sanpere on l'alumnat treballarà la burgesia benestant a les darreries del segle XIX i inicis del XX, i l'altre pel Museu del Blat i la Pagesia on l'alumnat treballarà la pagesia a les darreries del segle XIX i inicis del XX. Actualment, però, degut a les reformes a l'edifici que albergava el Museu del Blat i la Pagesia, no es pot oferir aquest dossier.

Durada: 1 hora

Places: grups d'un màxim de 25 alumnes i mínim de 10 alumnes

Preu d'inscripció: Casa Museu Duran i Sanpere 35€/grup

TALLER: “Fem un retaule”

El taller plàstic “Fem un retaule” està adreçat a grups escolars de primària i el seu objectiu és apropar-nos a l'art i al món medieval tot analitzant un dels suports que més difusió va tenir al llarg de l'època del gòtic: el retaule.

OBJECTIUS: El taller pretén ser una eina pràctica que ens ha de permetre aconseguir tres objectius bàsics:

1. Apropar-nos a la realitat artística d'un moment determinat. La producció artística en l'època gòtica a través d'una de les obres més emblemàtiques d'aquell moment: el retaule.
2. Estimular la creativitat i la sensibilitat artística, a través del descobriment, l'experimentació i la creació pròpia.
3. Potenciar els valors envers el nostre patrimoni per tal de garantir la seva conservació, estudi i difusió.

Durada: dues sessions de 2,5 h cada una (en dies diferents)

Places: grups d'un màxim de 25 alumnes i mínim de 10 alumnes

Preu d'inscripció: 286 euros per grup

TALLER: “Viure de Pagès”

Taller de narració oral de contes i llegendes dins el marc de la col·lecció del Museu del Blat i la Pagesia de Cervera o de forma itinerant amb el suport del fons del museu.

Espais d'oralitat

• “L'hora del batre” al museu

Un narrador i una persona relacionada amb el món de la pagesia expliquen vivències pròpies i històries de la tradició oral.

Durada: 1 h - 1,5 h

Localització: Celler del museu

Públic: Alumnes de Primària i d'ESO

• “L'hora del batre” a l'escola

Un narrador i una persona relacionada amb el món de la pagesia es desplacen a l'escola i expliquen vivències pròpies i històries de la tradició oral.

Durada: 1 h - 1,5 h

Localització: Aules de l'escola, amb un espai mínim per a l'exposició de petits objectes i l'espai escènic necessari per a dues persones.

Públic: Alumnes de Primària i d'ESO

• “Històries del tros”

Un narrador explica històries de la tradició oral emmarcades en el món de la pagesia dins del Museu en horari vespertí.

Durada: 1 h

Localització: Celler del museu

Públic: adult i adolescent (a partir de 16 anys)

OBJECTIUS

El taller pretén ser una eina pràctica que ens ha de permetre aconseguir tres objectius bàsics:

1. Transmetre els testimonis materials i immaterials que componen el Museu.
2. Apropar al públic estris i tècniques relacionades amb el món de la pagesia.
3. Retornar als objectes materials del Museu, el component oral al que sempre hi han estat lligats (rondalles, cançons, vivències en primera persona de la pagesia).

PLACES: grups d'un màxim de 25 alumnes i mínim de 10 alumnes

PREU D'INSCRIPCIÓ: 4 € per alumne

Per a més informació i reserva de dates:

Museu Comarcal de Cervera · Tel. 973 533 917 · reserva@museudecervera.cat · <http://www.museudecervera.cat>